

ASTIGARRAGA 2010

29. aldizkaria, 2010eko uztailaren 9a

AURKIBIDEA

Historia

* La defensa de la sidra	14
* Idi demak Frantzesilla Bentetan	38
* El caserio Mendiola	40
* Gure Astigarraga argazkitan	46

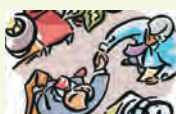
Biografiak

* D ^a Concepción Echeverría: una benefactora...	11
* Agin Rezola, Argia sariduna	30
* Jon Garaño zinegilearekin hizketan	34

Herrikoia

* Kultur etxearen argi-ilunak	4
* "Ahotsak gazte" abesbatza: Oh Happy Day	21
* Pantxoa eta Peio kantariekin	24
* "Txotx Berri" 10.000 litroko kupela	37
* 311 kizki-lagun bildu	44
* Jokin Otaño, kirolari nekaezina	45
* Urteko herri bizitzaz	50

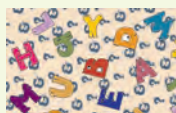
Elkartek

* Zipotza elkarte: 25.urteurrena	3
* Astikok lanean jarraitzen du	20
* Astigarraga gure txoko kuttuna	22
* Gure Izarra elkarte (IV)	32
* Dantzari txiki	48

Natura

* Agroaldea	16
* "Teucrium botrys" landarea	36

Kultura

* Astiarrako bertsolari eskola	12
* Artepanoma	18
* JAIK 2009	25
* Probaketa o catas guiadas	29
* Txotx zortzikoa	49

Argitaratzailea ASTIGAR Elkarte

Aldizkariaren koordinatze eta erredakzio lantaldea

ANA Jimenez, ANTON Arka, KIZKITZA Galarza,
LUZIA Alberro, MIEL JOXE Astarbe eta ROXARITO Zabalegi

* Kolaboratzaileak

Antxon Agirre Sorondo, Isabel Almandoz, Ramon Santxex, Nekane Izagirre, Urkiri Salaberria,
Jakoba Errekondo, Jon Garmendia, Gaizka Irigoien, Jose Mª Plazaola, Juanxo Zuaznabar,
Arantxa Arzamendi, Garbiñe San Miguel, Xabier Urdangarin eta Josu Tellabide

Babesle eta laguntzaileak

UDALA, KUTXA, ARGi Elektragailuak, CEYMA eta TXIMELA.

* Lege gordailua SS- 400 / 82*
Inprimategia: ANTZA

ZIPOTZA ELKARTEA: 25. URTEURRENA

Duela 25 urte, desanexio onderengo Astigarragak zituen behar, nahi eta ilusioak kudeatzeko sortu genuen ZIPOTZA ELKARTEA. Herritar talde haundi baten diru eta gogo ekarpenaren bidez elkarteari kokapena jarri zitzaion, eta honela lehen bultzadatzkoa eman.

Harrez gero, dozenaka jenderen lanarekin, era desberdinetako ekintza kultural, politiko eta kirol jarduerak amestu, eskeini eta burutu dira, beti ere Astigarragatarrak izanik iturburu eta helburu:

Mendiko bizikleta proba oso entzutetsua izan zen inguruko txirrindularien artean, batez ere hasi ginen garai hartan artean ez zirelako hainbeste ospatzen ziren karrerak. Areto futbol taldeak ere zorian asko ekarri zizkion ikuslegoari eta elkarteari. Astigarragako lur eremuen ezagutza bultzatzeko Mugarri Eguna ospatzen hasi ginen, eta herritar asko dira aitzakiak ahaztu eta Zipotzako Mendi Taldearen eskutik herria ezagutu dutenak. Zenbait urtetan ospatu ez badugu ere, aurtan berreskuratuko ditugu mikologi jardunaldiak, garai batean izan zuen sona lortu asmoz.

Bestalde, sukaldaritza ikastaro edo gastronomi jardunaldiekin nahikoa ez eta ardo katak ere egin izan ditugu. Kaldereroen konpartsak gero eta jende gehiago erakartzen du, berdin gazte zein heldu, eta aurtengo festetarako akelarrea berreskuratzeke behar den laguntza eskeini du Zipotza Elkartek. Santa Ana egunean ere orain arte izan dugun protagonismo eta ardura izango dugu hemendik aurrera ere. Udazkeneko bertso afaria, Santiotako bertso bazkaria, Zipotzako bertso paper lehiaketa, argazki lehiaketa... kultur ekintzen alde egingo dugu berriro ere apustu, jendearen erantzunak hortara bultzatu gaitu 25 urtez, eta gerora ere berdintsu jarraitu nahi dugu.

Astigarragak herri bezala izan dituen behar hauei 25 urtez erantzuteke jende askoren lana izan da nahi-taezkoa, eta hurrengo 25 urtetan ere halatsu izango delakoan, gonbidapena luzatzen dizugu, zu ere Zipotzako parte izan zaitezen, gurekin lan egin eta gozatu dezazun. Nahi dugun hura lortzeko lana baita Zipotza Elkarteko berna-hezurra.

Zurekin beste 25 urtez

Kristo Rey eskolako ikasle batzuk monjen arropak jantzita misioetarako diru eskean, 1963. urteko inguruan.

Kultur etxearen ARGI-ILUNAK

Azkeneko aste eta hilabete hauetan astigarragatarron ahotan dabil kultur etxearen inguruko gaia. Astigarraga aldizkariak gai horri heldu nahi izan dio aurtengoan, gaurkotasun beteko gaia izaki.

Horretarako, alde batetik, kultur etxearen historian barrena ibilbidetxoa egin nahi izan dugu, eta bestetik, gaiarekin zerikusia duten gizarte-eragileei beren iritzia plazaratzeko aukera eskaini diegu, nork bere iritzia eman eta bere ikuspegia azal dezan.

Hona hemen, beraz, esan bezala, kultur etxearen ibilbide historiko laburra, bost ataletan banatu duguna:

1. atala. Fundazioa.

1930eko urriaren 27an Concha Echeverría andreak ongintzako eta irakaskuntzako fundazioa eratu zuen notarioaren aurrean, "Asilo-Escuela de Huérfanos de Jesús Nazareno, Cristo Rey" izen ofizialarekin, Astigarragako haurrei, batez ere umezurtzei, zaintza, elikadura eta heziketa emateko xedearekin. Helburu horiek eta bestelako eginkizunak estatutuetan finkatu ziren, eta Concha Echeverría hil zenean, patronatu batek hartu zituen bere gain fundazioaren egitekoak.

2. Kultur etxea sortu aurreko aldia

Kultur etxea sortu aurretik, hamaika erabilera izan ditu gaur egungo eraikinak. Agustindarrak egon ziren bertan lehenik, ondoren eskola izan zen eta hainbat herri-tarrek ere erabili izan dute biltegi moduan. Gureak lantegiak ere bertan izan ziren aldi batez. 1969an txistulariak hasi ziren bertan entseguak egiten. Elizaren inguruan biltzen ziren gazteek ere erabili zuten eraikina, bertan biltzeko, eta gerora, gazteen bilgune izan zen. Horrek hainbat arazo ekarri zituen berekin.

3. Kultur etxearen sorrera

1985ean hasi ziren kultur etxearen inguruko lehen ekintzak. Manifestazioak egin ziren horren alde, eta eraikina okupatu ere egin zuten herriko gazteek. 1986an kultur etxerik gabe jarraitzen zuen Astigarragak, nahiz eta 700 sinadura bildu ziren herrian ekimen horren alde. Eraikinari heldu aurretik, ingurua txukuntzeko lanak egin ziren Donostiako Udalaren laguntzarekin. Ekintza horien guztien harira, salaketaren bat epaitegira ere iritsi zen 1987an, nahiz eta azkenean bertan behera geratu zen.

1988an kultur etxea errealitate izatera iritsi zen. Hasierako aldi hartan Julian Arzamendi medikua, Antton Arka alkatea, Rafael Lizeaga eta Don Francisco apaiza izan ziren fundazioko patronatuko kideak.

Kultur etxea eraikitzeko proiektua prestatu zuen Carlos Arruti arkitektuak, obrak esleitu ziren eta horren guztiaren berri Eusko Jaurlaritzari eman behar izan zitzaion, oniritzia eman zezan, fundazioaren xedeak betetzearen zain-tzaile baita berez.

4. Kultur etxearen ibilbidea

1990ean erabiltzeko prest izan zen kultur etxea eta 1991n inauguratu zen. Geroztik bertan egin dira kultur etxe, liburutegi, euskaltegi eta dantzaren inguruko jarduerak, besteak beste. Zaharren egoitza ere izan zen, eta hori kentzerakoan, hasierako jarduerak aldatu ziren eta Sagardun partzuergoari eta eskulanetarako lantegiari egin zitzaien tartea. Egun bertan dira liburutegia, sagardoetxea, udaleko bulegoak eta euskaltegia, besteak beste. Beraz, nolabait esan genezake hasierako helburu haiekin zerikusia duten jarduerak eta erabilerekin husten joan dela kultur etxea.

5. Gaur egungo egoera: gatazka

Gaur egun Astigarragako Udalak proiektua egina du kultur etxearen ingururako. Dena dela, eremu horretarako proiektua herritarrek, oro har, ez dute ezagutu hasierako onarpena izan duen arte. Ezjakintasun horrek eta proiektuaren beraren edukiak gatazkari eman diote bide.

Hona esan bezala, gatazka horrekin zerikusia duten hainbat alderen iritzia.

Joxe Mari Astarbe eta bere anaia Miel Joxe (Beethoven) ikastetxeko argazki batean 1954. go. urtean.

ZER SUPOSATZEN DU KULTUR ETXEAK ASTIGARRAGATARRENTZAT?

Jendea kezkatzen hasia da. Kalean nabari da, eta baita herriko beste zenbait lekutan ere. Arrazoia, 2006ko maiatzean Diario Vascon agertutako artikulua, Kultur Etxea da aipagarri lerroburuan. Lau urte paseak dira. Lehendabiziko sentipenak dira. Eta lehendabiziko mugimenduak hasten dira.

Bizilagun talde batek hartzen du sinadura bilketa egiteko ardura, baina badaude kexak euren kasa Udaltatzara bidaltzen dituzten beste zenbait ere. Bizilagunen artean egonezina sortzen duen gaia dela nabari da, eta badirudi urduritasun horren ondorioz Udaletxeko kultura arduradunekin hainbat bilera antolatu direla.

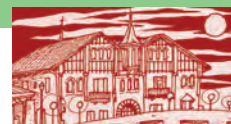
***Un grupo de vecinos** es quien se encarga de realizar una recogida de firmas.*

La postura** por parte de los vecinos de Astigarraga siempre ha sido clara. Los diferentes grupos, edades e ideas quieren **que ese nuevo proyecto se paralice.

Kultur etxearen inaugurazioa 1991. urtean.

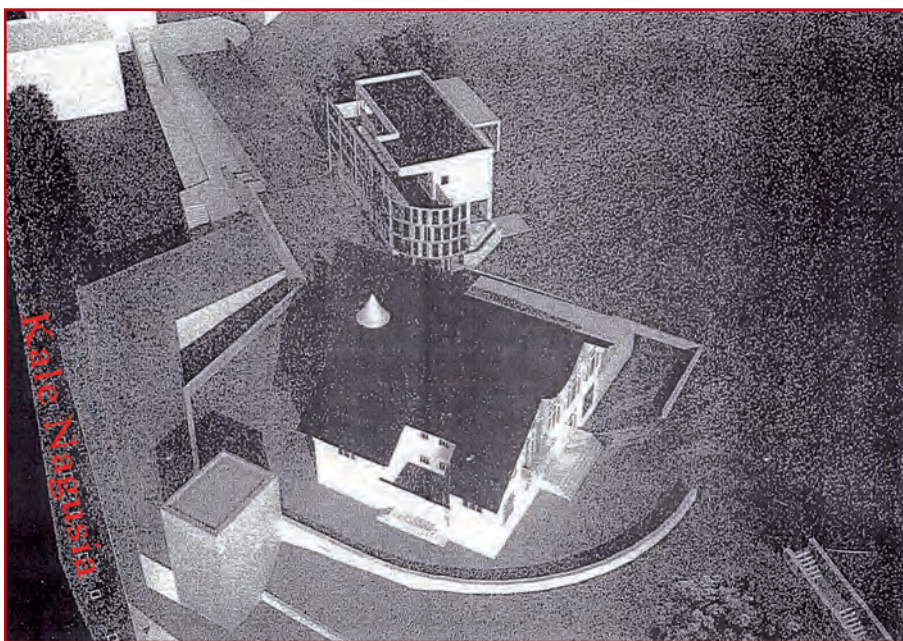

Udalak egungo Kultur Etxea txikia geratu dela arrazoitzen du, eta sagardoaren inguruak herri mailan duen itzelezko garrantzia azpimarratzen du. Plangintzaren diseinuan kontuan izan dira herriko kultura eta gizarte eragile ezberdinak, eta Kultur Etxe Berriaren egitasmoa finkatuta dagoela aditzera ematen duen akordio orokor moduko bat omen dago. Honen ondorioz Sagardoetxearen egitasmoa ere halaxe dagoela ondoriozta daiteke. Baina badirudi kultura eta gizarte eragile ezberdin hauek guztiak ez direla proiektu honen tamainaren jakitun.

2009ko abuztuan plangintza Kultur Etxean bertan aurkeztzen da, jendaurreko erakusketa baten bidez, ondoren urte bereko irailerraino luzatuko den alegazioak aurkezteko epe bat egongo da, Udalaren erantzuna abenduan iritsiaz. Jendaurrean aurkeztutako egitasmo hura egun ikus daitekeenarekin bat ez datorrela antzematen da.

Prozesu luze honetan zehar, Udal Korporazioan afera honetan eragina izan zezaketen hainbat aldaketa aurki litezke. Lehenengo eta behin, 2007 urteko hauteskunderen ondoren, EB-Berdeak gobernu taldean sartzen da, 2008an berau utziaz. Bigarren tokian, Kultura Zinegotziaren aldaketa (Imanol Lizarralderen partez, Zorione Etxezarraga) 2009an.

Garai honetan (2008. urtea da) herriko apaiza presiopean hartzen hasten dira, Fundazioa dela medio. Udalaren interesa zaharkituta dagoen entitate bat baliogabetzea da, herritarren mesederako. Helburua: sagardoaren munduari bultzada emango dion Sagardoetxearen sorkuntza. Bere sinadura guztiz beharrezkoa da Fundazioaren desagertzea gauzatu ahal izateko. Baina ez dago ziur, eta gaiarekin kezkatuta, bere kaxa informazioa bilatzeari ekiten dio, horretarako Administrazio Publikoko maila ezberdinetako atak joaz.

2009 bukaera 2010 hasiera da herritar talde batek apaizarekin harremanetan jartzeko erabakia hartzen duenean. Lehendabiziko topaketa 2010eko martxoan antolatu da. Ondoren, bilerak geroz eta maizago, eta geroz eta jendetsuago izango dira. Azkenik, herritarren bultzada geroz eta handiagoa dela ikusiaz, Udaleko arduradunekin hainbat bilera egongo dira.

Astigarragako bizilagunen apustua argia da. Elkarte, adin-talde eta ideia ezberdin guztiek egitasmoa gelditu dadila eskatzen dute. Eremu hori dagoen eta den bezalaxe mantentzea. Esaten den bezain erraz. Azken Ezohiko Udaltzatzearen lortzen da. Udalak hiritarren partaidetza prozesu zabal bat eman ezean, inongo desjabetze prozesurik ezta Kultur Etxeari dagokion inolako plangintza berezirik kudeatzen ez hasteko konpromezua hartzen du.

Amaitzeko, **etorkizunera begira, herritar talde honek Astigarragan dauden arazo ezberdinen aurrean lan egiteko dagoen beharra ikusirik, bere garaian Herriko Bizilagunen Elkarateak ekindako bidea jorratzeko erabakia hartzen du.**

Fundazioa dela eta...

**Udalak
ixilean gorde
du sekretupean
fundazioaren
izaera
eta bere
eguneratzea
ez du ikusi
2008 arte,
bere bukaera
prestatzeko,
estrategiatik
edo, horrela
izan da.**

Mikel Goenaga

Astigarragako erretore
eta Fundazioko partaidea

Beste urtetan ez da izan gaiari buruz mintzatzeko horrelako aukera, ni 2008. urtetik nabil bueltaka fundazioa dela eta.

Buruhauste franko eta loari orduak kenduta ditut dexente.

Dokumentuak direla eta, 1930 utean du sorrera, Doña Kontxak sortua, astigarratarra dugun garai hartako emakume honek, bere ondasunen testamentua egin zuenean. Berak sortutako umea da Fundazioa eta, aurreneko urteetan berak hazia erlijiosa elkarte txiki batekin batera, geroztik, eskola eta etxea izan da hainbat herritarrentzat.

Bera, 1940 urtean hil zen, baina, sortutako fundazioak jarraipena eman zion geroztik, gizarte ongizate Estatuak orain ezagutzen ditugun zerbitzu sozial eta kulturalak (oinarritzko premia haiek) bermatu arte.

Doña Kontxak, eskola, kristau sinismenean oinarrituta nahi zuen, kristau baloreek oinarri sendoa eman zezaion pertsonari biziari aurre egiteko. Premian aurkitzen diren haurrentzako ere beren hazte bidean laguntza izatea nahi zuen.

Bi helburu hauek ez ditu gure Gizarte antolatu honek betetzen, ikusia dugu nagatik: gure herrian dauden haur batzuk zaila izan baitzaie bide normalizatuera iristea, beste batzuk laguntza puntualak behar dituzte,...

Fundazioaren zeregina, 1988 geroztik, oso mugatuta geratu da, berea duen etxea kultur eta gizarte helburuetarako utzi baizion Udalari. Egoera kaxkarran zegoen etxea eta, Udalak diru dexente inbertitu behar izan zuen etxea helburu berrietara egokitzeko. Doan utzi zion Udalari etxea eta, horren ondoren, bere helburuak betetzerik ez, Fundazioak ondarea du gestionatu beharreko bide bakarra, ia 6.000 metro kadratuak herri erdian eta etxea. Lanean dago bide honetan.

Udalak, oso garbi izan du beti jabegoa norena zen. Ondarea bere eskura izateko fundazioaren amaiera nola egin zebilen, bai 2008an fundazioaren extintziorako prestatu zuen zirroburoarekin eta, lehendik ere saiakera ezberdinekin Mikel Zabala alkate garaian (1998, 1999...) Eusko Jaurlaritzari eskaera eginez.

1993tik (11. akta) 2008 arte Udalak ez du Fundazioa konbokatu eta Udal Katrastoan titularra azaltzen zen (aipaturiko ia 6.000 horiek).

Fundazioko kideak 1993 geroztik ez gara bildu 2008 arte. Kide batzuk ez bai dugu jakin ere kideak ginenik. Udalak ixilean gorde du sekretupean fundazioaren izaera eta bere eguneratzea ez du ikusi 2008 arte, bere bukaera prestatzeko, estrategiatik edo, horrela izan da.

Fundazioa, 2009ko abenduaren 3an eguneratuta dago Notaritzan eta bere erabakiak hartzeko bada nor. Ondoren, egitekoak, ugari dira eta presaka etortzen zaizkio. Herriko bizilagun batzuek jakinmina zutela deitu ninduten eta joan nintzen zituzten galderak erantzutera.

Ondoren, Udalak Fundazioari hitzarmen bat aurkeztu zion, hitzek ziotena eta horren idatzia bat ez zetoze, Fundazioak ez zuen sinatu.

Une hauetan, Fundazioa bere Estatutoak egokitzen eta gaurkotzen ari da, bere lana herri honetan Doña Kontxaren testamentuari leialki jarraitzeko asmoarekin.

Kultur Etxea: benetan bizirik

**Se ha anulado
el plan anterior
y hemos
decidido abrir
un nuevo proceso
de participación
para decidir entre
todos qué hacer o
qué no hacer en el
entorno de la actual
Casa de Cultura.**

La posición del Ayuntamiento en relación a la Fundación y a todo lo que le rodea ha sido siempre leal y con un único criterio, hacer lo mejor posible para los astigartarras.

La Fundación nació en un momento concreto, en los años 30, con unas necesidades sociales muy distintas a las actuales. Con el deterioro del edificio tras el abandono de las monjas, los patronos decidieron ceder su uso al Ayuntamiento para acciones culturales.

Sin embargo, la actual Casa de Cultura ha quedado pequeña por lo que se decidió crear un nuevo edificio adaptado a las nuevas necesidades.

El Ayuntamiento, tanto con unos gobiernos como con otros, y las asociaciones culturales y deportivas (Astigar Dantza Taldea, el Mundarro, la Musika Eskola,...) que conforman, junto con sidreros, el consorcio Sagardun hemos considerado siempre que ese espacio era el ideal para ubicar la Sagardoetxea.

Cuando llegó la posibilidad de recuperar el tolare manual del caserío Erbiti-Etxeberri trasladamos a los técnicos del Ayuntamiento la idea de crear un pequeño edificio que lo acogiera y éstos nos hicieron ver que era conveniente ordenar todo el entorno de la actual Casa de Cultura y redactaron un proyecto que es el que luego se ha explicado.

Hay que aclarar que el Ayuntamiento nunca ha planteado la expropiación, sino que se le ofrecían unas contrapartidas que aseguraban la viabilidad de la Fundación de cara al futuro.

Es cierto, y así lo hemos reconocido, que la reacción contraria de una parte importante de los vecinos nos cogió por sorpresa. Pero, también es cierto, y creemos que se nos debe reconocer, que supimos reaccionar y dar marcha atrás al ver que esa propuesta técnica suponía cambiar la fisonomía de una zona singular del pueblo.

Se ha anulado el plan anterior y hemos decidido abrir un nuevo proceso de participación para decidir entre todos qué hacer o qué no hacer en el entorno de la actual Casa de Cultura.

En ese proceso de participación, creemos que hay aspectos en los que coincidimos todos. **Que ese edificio singular se mantenga en pie y se garantice su conservación y, por tanto, su continuidad.**

Y que su uso siga siendo público y estando al servicio de los astigartarras, como estamos seguros que hubiera deseado Mª Concepción Etxeberria. A partir de ahí todas las posibilidades están abiertas.

Astigarraga Udaleko Gobernu taldea

Cultura sidrera de Astigarraga, un patrimonio colectivo construido paso a paso

Desde el comienzo historico de la comercialización del Txotx en Astigarraga alrededor del año 1975, grupos culturales del pueblo tuvieron la sensibilidad de recuperar la cultura sidrera en Astigarraga. Como primera actuación organizaron el 26 de Julio (Santa Ana) 1976 el primer Sagardo Eguna de Euskal Herria . A partir de ese momento fueron numerosas las iniciativas para promover la cultura sidrera en general y Sagardoetxea Museoa en particular, ver artículos en la revista de Astigarraga.

A mediados de los años 90 , los sagardogiles y el ayuntamiento impulsan el acontecimiento Sagardo Berriaren Eguna. Este año se ha celebrado la catorceava edición, y es uno de los actos con mas repercusión mediática del País Vasco.

A finales de la misma decada, el Ayuntamiento de Astigarraga recopila varios cientos de objetos utilizados en el mundo sidrero y da a conocer dichos elementos a traves de una exposición. El éxito de las distintas actividades organizadas, hace que el Ayuntamiento de Astigarraga encargue a Siadeco un proyecto a largo plazo para institucionalizar las actuaciones pasadas y plantear nuevas vías de futuro para la creación de más valor cultural y económico.

A partir de las recomendaciones del estudio, en 2003 se crea el consorcio SAGARDUN constituido por el Ayuntamiento de Astigarraga con un 49%, 9 Sagardotegis con un 26% y 5 Asociaciones culturales con el 25%. Su financiación anual proviene de las aportaciones de los socios y las subvenciones obtenidas por los gestores del consorcio. Su objetivo prioritario es la implantación de Sagardoetxea en el Palacio de Murgia.

En el 2005, tras la redacción de las nuevas normas subsidiarias, el Ayuntamiento de Astigarraga en previsión del traslado de la casa de cultura al área 14, atribuye la actual casa de cultura al proyecto Sagardoetxea. Con ayuda de las subvenciones obtenidas por Eusko Jaurlaritza, Gipuzkoako Foru Aldundia y Ayuntamiento, se lleva a cabo la construcción de la Sagardoetxea, Manzanal museístico, Centro de interpretación y Taller de cata y tienda.

En 2006 Sagardoetxea Museoa abre sus puertas al público y posteriormente emprende la rehabilitación del Tolare de Erbitegi Etxeberri, elemento patrimonial de gran interes.

En Junio de 2008 Sagardun hace la petición de permiso de obra del tolare y el Ayuntamiento informa a Sagardun que el propietario de los terrenos no es dicho ayuntamiento sino la fundación Asilo escuela de huérfanos de Jesús Nazareno Cristo Rey, y que la construcción del museo esta dentro del plan estrategico del Ayuntamiento, pero que el promotor de dicha obra tiene que ser necesariamente dicho Ayuntamiento.

El Ayuntamiento encarga la realización del Plan especial de ordenación del complejo de la casa de cultura, donde Sagardun aporta a dicho plan el proyecto de ejecución del Tolare.

En 2010 en función a las nuevas aportaciones de los socios de Sagardun, la participación societaria queda de la siguiente manera: Ayuntamiento de Astigarraga 35,17 %, 13 Sagardotegis con el 37,60 % y 7 grupos culturales con 27,23 %.

Un numeroso grupo de vecinos se opone al plan Especial de la casa de cultura y alrededores elaborado por el Ayuntamiento. Sagardun se ve involucrado por la confusión de los vecinos al hacernos partícipes en la elaboración de dicho Plan Especial.

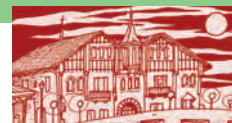
En estos momentos el consorcio Sagardun está a la espera de la consulta en el proceso de participación ciudadana que el Ayuntamiento va a impulsar para plantear sus necesidades con el fin de culminar el proyecto ideado inicialmente.

Representantes de Sagardun

- Ayuntamiento de Astigarraga.
- Sidrerías: Alorrenea , Astarbe , Bereziartua, Gartziategi, Gurutzeta Lizeaga , Mina, Petritegi, Rezola, Zapiain de Astigarraga, Zelaia de Hernani, Saizar de Usurbil y Txopinondo de Azkaine.
- Asociaciones: Astigar, Goldea, Gure Izarra, Mundarro, Musika Eskola, Xagu Xar, Zipotza.

SAGARDUN

Dª Concepción Echeverría Miranda

UNA BENEFACTORA POCO CONOCIDA Y RECONOCIDA

Dª Concepción Echeverría Miranda ha sido una de las grandes benefactoras de Astigarraga con la donación del edificio que en la actualidad es la Casa de Cultura de este pueblo y con la creación de una fundación benéfica para los menos privilegiados. A pesar de ello, parece que ha habido muy pocas muestras de agradecimiento, por no decir ninguna, por parte de las sucesivas corporaciones locales de nuestro pueblo.

Dª Concepción Echeverría nació en Astigarraga el 20 de mayo de 1856, hija de José Manuel Echeverría Setién y Manuela Miranda. Contrajo matrimonio con Antonio Claras, natural de Navas del Marqués, provincia de Ávila. D^a. Concepción vivió fuera de Astigarraga. Cuando enviudó se afincó de nuevo en su villa natal para terminar sus días en ella. El 15 de junio de 1940, falleció a la edad de 85 años, según el certificado facultativo, a causa de una hemorragia cerebral. Se le hizo el oficio de sepultura en el cementerio de Astigarraga en presencia de testigos de la vecindad. Dª Concha, tal y como le llamábamos nosotros, tenía preparado su panteón con un espléndido diseño realizado en mármol blanco, en el que la Virgen del Carmen sobresalía por su belleza y perfección. Hoy día, debido al paso del tiempo, polución y abandono, el panteón se encuentra deteriorado. ¡Qué contrataste con otras épocas en las que este era un panteón emblemático para quienes visitábamos nuestro cementerio y dedicábamos un recuerdo a esta persona a quien admirábamos y queríamos!

Para sus proyectos de vida, es decir, la creación de una Fundación destinada a los más necesitados, Dª Concha eligió una pequeña loma en un lugar privilegiado por su belleza, y mandó construir en ella su Casa y Fundación Benéfica. La finca ocupaba una superficie de 5.782 m² y lindaba por los cuatro lados con terrenos propios que había ido adquiriendo. Así que la finca contaba con suficientes terrenos para dedicarlos a la agricultura, horticultura, aves de corral...

Dª Concha Echeverría otorgó escritura el 27 de octubre de 1930 ante el Notario Luis Barrueta por la que se crea una fundación benéfica y docente con el nombre Asilo-Escuela de Huérfanos de Jesús Nazareno, Cristo Rey. El objeto de esta Fundación

era el cuidado, alimentación y educación de cuantos niños y niñas existieran en Astigarraga, especialmente huérfanos, aunque a falta de niños se daría alimento a los ancianos. Para su atención, se recurrió a las religiosas de la orden de agustinas misioneras que se ocuparon tanto de la educación como de la manutención de los niños y niñas de edades comprendidas entre los 6 y 13 años. Dª Concha dotó con gran generosidad a la Fundación y se ocupó de que

los niños recibieran una educación, además de una buena alimentación, tal difícil de conseguir en aquellos años. Como nota curiosa comentar que los desayunos consistían en café y leche, sopa, cocido y carne al mediodía y un plato de legumbres, carne o pescado por la noche, siempre con el pan abundante, y que la Casa disponía también de enfermería y otras instalaciones para la

correcta higiene de los niños y niñas. Estas normas y otras formaban parte de los Estatutos de la Fundación por los que habría de regirse ésta en adelante.

Después del fallecimiento de Dª Concha, la Junta de Patronos asumió la representación plena de la Fundación ante los Tribunales de todas las jurisdicciones y ante la administración de Estado, Provincial y municipal. En los últimos años, el Asilo-Escuela se ha convertido en Casa de Cultura y además acoge las instalaciones de Sagardoetxea. Gracias a Dª Concha generaciones de astigarrataras entre los que me incluyo hemos podido disfrutar de ese lugar especial y mágico para muchos de nosotros, de la casa y de los espacios circundantes que se han convertido en un lugar de tranquilidad dentro del pueblo.

**Esperemos que también las generaciones
venideras puedan disfrutar de
este emblemático lugar.
¡Muchas gracias Dª Concha!**

Isabel Almandoz

ASTIARRAKO BERTSOLARI ESKOLA

Azkenaldin oso modako daon bertso-
laritza mundun beti attatu izan da
Hernani bertsuaren kabi gixa, hamar-
kadaz hamarkada kategoriko bertso-
larik eman dittulako; ta, Hernani
kabiya baldin ba da, Astiarra geyenez
biberoya izango da, ezpaiteu bertako
bertsolarin entzute haundirik izan.
Ezagunenak, akaso, Iñaxio Berasarte
"Elio" eta Ipintzako Agin Rezola izan-
go dira, biak ere gazte mailako tx-
apelketetan punta puntakuak eta pla-
zetan ere dexente ibillitakua bat,
dabillena bestia.

Antonio Zubiarraín.

Urtekari hontako ordia, Astiarrako kalian barrena gure artian dabillen bertsolari baten berri eman nahi dizueu: Antonio Zubiarraín. Antonio batza aldean ta gu jostaketa, alkar topo in deun aldi bakoitzeko dozena bertso goguan dabizkila esango bagenu, motx geatuko giñake.

Berez Epelekua izanagatik, iya bizi osua eman du gure herrin, 1945.urtian anayak zapateirako launtza biharko zula ta etorri zanetik. Antonio beak egoki asko azaltzeizkiu:

Iñoiz edo behin San Antoniyo
egiten diyot bixita
pozez beterik Ereñozuko
lagun zarrak ikusita;
gu Epeleko baserri hartan
familia haundiya hazita,
ni Astigarraga etorri nintzan
danak han ezin bizi ta.

Nere aitona eta anaya
bertsolariyak ziranez
ni ere zerbait alegintzen naiz
hoi nerekua dedanez.
ipuinak esan, bertsuak kanta,
sagardo pixkat dedanez
bertako errekan harrapatuta
amorroi prexkuak janez

Telleriyako baserri hori zan
Epeleko partian,
bertan jayo eta bizittu nintzan
hogeitazazpi urtian
zortzi senide, aita ta ama
hamar fameli batian
gero fabrika in bihar zala
ta sartu zuten lurpian.
Beti goguan izango zattut
bizirik nagon artian.

Antonion gazte garaitako Ereñozun bertsuak leku haundiya betetzen ziyen: etxian ama amorratuba zuten, ta zuzendu ere itten omen zittun; atsalde-illuntzetan berriz, pitxarran bueltan jarri ta txanda tokatutakuan kantatzen etzunak patzen omen zun kuadrillako ronda; biharko ikasi!! Holako famili bertsozalian bakarren bat gallendu bihar, ta Antonion anaya Paulo Ttikiya edo Hernani ttikiya irten zan bertsolari, boza egokina ez izanagatikan. Horrek eamango zun akaso Antonio bertsolari ezaun ez izatea. Danak attatzeik ez ta Antonion bertsotatik aukeraketa txiki bat in dizueu; nahi dittunak kultur etxian eskuragarri izango dittu Antonion sorta guztik gui eskatu hutsakin.

URREZKO EZTEIAK

Berrogeitamar urte pasata
gaude aiton amonduak,
hiru seme ta alabatxo bat
baditugu izanduak,
zazpi iloba zoragarriyak
sanuak eta senduak
zarrak joanda ta gaztiak biziz
hala segitzeu munduak

AMAREN HERIOTZIAN

Zu zinaden baratza
fruitu ugaria
aingeruak jaso ta
daukate zuria
kontzientzi garbiko
hain zapi txuria
orain hartzera zuaz
zeruko biria
jaunak emango dizu
betiko gloria,
agur ta laister arte
amatxo neria

SAGARRAREN ENTIERRUA

Arboletikan txintxilik dagon
sagartxo muxu gorriya
zure bitartez egiten degu
hemen sagardo berriya
tolaretikan upelak bete
gero sagardotegiya
hori baitzuten garai bateko
bertsolariyen kabiya.

PERRETXIKUTAN URDABURUN

Larogeita bateko
agorraren biya,
mendi egal batean
gure komeriya.
Trumoi eta tximista,
haize ta euriya,
aterperikan ez ta
lto giñan iya.

Perretxiku biltzaile
faltarikan etzan,
neroni're jun nitzan
zerbaiten zalantzan
andria goxatuko
nuen esperantzan
Erosi biharko dizkat
Donostiko Bretxan

Horra pasadizuak
Garbi esan kantuz,
ni lehenago pasia
nago eskarmentuz
Aterkik edo zirak
hartu fundamentuz,
halare Urdaburun
Trumoyakin kontuz

Astiarrako Bertsolari Eskolak astelenetan du gaxtientzako eguna; kultur etxian jarduten dia Eider, Iñake, Iraia, Olatz, Eneko, Inko eta tarteka azaltzen dian beste batzuk Urkon eskutik. Heldun taldeko Egoitz, Anartz, Igor, Urko, eta tarteka Hernanitik azaltzen dian beste batzuk ostegunetan elkartzen dia Ikerrek jarritako lanak betetzeko. Oain arte 4 urtetako bizitza izan dun eskola hontan zuen zai gaude, ia danon arte betsuan biberoi izan dan gure herri hau pixkanaka bertsuan sias-ka bihurtzeik lortzen deun.

100 DA 100, 200

La defensa de la sidra

En la revista del año anterior hablamos de los primeros datos conocidos del uso de la sidra en Euskal Herria. En esta ocasión vamos a tratar un tema que considero está algo olvidado cual es la protección que las autoridades de antaño daban a nuestra sidra.

Uno de los más antiguos documentos que tenemos sobre la sidra, está fechado en 14 de febrero de 1342. Ese día, desde Burgos, el rey Alfonso XI ampara el derecho de los vecinos de Mondragón para vender libremente vino y sidra en su casa sin que se les ponga ninguna carga impositiva. Pedro I lo ratificó el 6 de septiembre de 1351.

Ahora bien, la sidra tenía que haberse producido en la provincia. Esta defensa de la sidra local aparece en numerosos documentos, que indicaremos de forma cronológica.

El 20 de julio de 1329 el concejo de Tolosa prohíbe la introducción de manzanas sidreras hasta que se haya vendido toda la producción de caldo elaborado con la manzana propia, so pena de requisición de la mercancía. Aquellos vecinos que necesitaran manzana sidrera para consumo doméstico podrían adquirirla fuera, siempre y cuando no la hubiera en Tolosa, y se comprometieran a no comerciar con la manzana ni con la sidra².

Las Ordenanzas Municipales de Segura, aprobadas el 20 de mayo de 1348, y confirmadas por Alfonso XI desde Valladolid el 28 de junio del mismo año, y por Pedro I el 6 de septiembre de 1351, decía entre otras cosas: *"cualquier vecino de la villa puede comprar uva o manzana para hacer vino o sidra a productores foráneos" (punto 2º) y lo que más nos interesa (la 4º): "Hasta que se consuma todo el vino y la sidra almacenada, no podrán traerse nuevas partidas de otras localidades"*.

Esta normativa protectora fue común en las demás villas de la provincia. Así lo demuestra, un documento de 1546. En esa fecha el vecino de San Sebastián Luís de Alçega introdujo en dicha villa dos cubas de sidra elaborada con manzana de sus propiedades en Hernani. Enteradas las autoridades, ordenaron derramar su contenido. Las Ordenanzas de San Sebastián de 1489 impedían introducir sidras elaboradas fuera de su término, incluso para embarcar en su puerto; o lo que es igual, ningún sidrero guipuz-

coano podía introducir en dicha villa sidra, ni siquiera para sacarla a través del muelle donostiarra³.

La defensa de la sidra local aparece recogida en el título XXI de los Fueros de Gipuzkoa de 1585. Reproducimos a continuación el texto íntegro del capítulo II sobre sidras⁴:

Que no se consienta traer a esta Provincia, y vender en ninguna parte de ella, Sidra alguna, que no fuere de la cosecha de la mesma Provincia.

Por quanto siendo el principal sustento, y grangería de los naturales, vecinos, y moradores de las Villas, Alcaldías, y Lugares de la Provincia, el aprovechamiento de las Sidras de la cosecha de sus heredades, y manzanales, se van deshaciendo, y acabando, por no las poder beneficiar, y cultivar sus dueños, como para su conservación convenía a causa de faltarles el aprovechamiento de la cosecha de las dichas sus heredades, por consentir, que se traiga las Sidras de la cosecha del Reyno de Francia, y de otras partes fuera del cuerpo de esta Provincia, de suerte que de las de su propia cosecha se pierden, y derraman en abundancia, de que en esta Provincia resulta mucho daño cuyo remedio es de tanta consideración, que de no lo procurar, se espera la total destrucción, y acabamiento de la mayor parte de las heredades, y manzanales de esta Provincia, para remedio de ello. Ordenamos, y mandamos, que de aquí adelante, ahora, ni en ningún tiempo, ningunas personas, assí naturales,

y vezinos de esta Provincia, como de fuera de ella traigan, ni puedan traer al cuerpo de ella, ni a sus puertos, por mar, ni por tierra, ninguna cantidad de sidras de la cosecha del Reyno de Francia, ni de ninguna parte de fuera de esta Provincia, para que en ninguna de sus Villas, y Lugares, se envasen, vendan, ni consuman, ni para la navegación de Terranova, ni otra ninguna, ni alguna persona las compre, hasta tanto, que las de la cosecha del cuerpo de esta Provincia se gasten, y consuman en justos, y moderados precios, so pena que qualquier persona, que las tragere, o envasare, o vendiere, o comprare, las aya por perdidas, la tercia parte para la Cámara de Su Magestad, y la otra tercia parte para los reparos de esta Provincia, y la otra tercia parte para el Juez, que lo sentenciare: mas queremos, y consentimos, que ahora, y en todo tiempo, puedan comprar las dichas sidras de la cosecha de esta Provincia, todas, y qualesquier personas naturales, y estrangeros, libremente en qualesquier Villas, y Lugares de esta Provincia, en la cantidad, que quisieren, y por bien tovierén, y que las puedan llevar, y consumir donde quisieren, y por bien tovierén. Don Felipe II en Madrid a 11 de Marzo de 1585".

Prohibición expresa

Las propias Juntas Generales de Gipuzkoa prohibieron repetidas veces la venta de sidra de fuera, hasta tanto que no se agotase la producción local. Una de las muchas ratificaciones de este mismo acuerdo lo tomaron las Juntas Generales de la Provincia reunidas en Fuenterrabía el 20 de noviembre de 1593.

Consta sin embargo que entre los años 1651 y 1681 sufrió Hernani una gran penuria de manzana sidrera, viéndose obligada a importar grandes partidas, lo cual se le permitió aunque indicando la taxativa prohibición de que se sacara manzana y sidra de sus términos⁵.

Uno de los trabajos que producía más demanda de sidra fue el de las ferrerías. Trabajo duro, en ambiente caluroso, que exigía un fuerte consumo de líquidos, generalmente sidra y ello dio pie a algunos pleitos. Así en 1583 el ferrón de la ferrería de Olaberriaga de Hernani, compró sidra en la cercana población de Urnieta, lo que le valió una multa de un ducado, y hasta tanto lo abonara se le embargó una "cubierta de cama"⁶. Algo semejante ocurrió con el ferrón de la ferrería de Urruzuno también de Hernani, Sebastián de Yerobi, que era vecino de Urnieta, quien en 1648 sufrió una condena por importar sidra de su tierra a Hernani⁷.

Otro caso curioso fue el ocurrido en noviembre de 1585 cuando las Juntas Generales de la provincia reunidas en Mutriku, se ratifican en que hasta que no se venda la sidra producida en la provincia no se permitiera que entrasen partidas de fuera. Getaria, solicita que dado que en su jurisdicción no se producía apenas sidra, por su escaso terreno y la actividad marítima de sus moradores, se le permitiera comprar la que entrara por su puerto, aunque fuera foránea. La Junta se ratificó en lo dicho: primero se venderá toda la sidra de cada villa, luego la de la provincia y no se permitirá importar mientras no se agoten las reservas guipuzcoanas. Hágase otro tanto entonces -replica Getaria- con los "vinos de cosecha" que ellos producían (*txakolís*), prohibiéndose introducir "vino de fuera" hasta que se consumiera todo lo producido en la provincia. Tras una agria discusión se procede a la votación entre todos los junteros: se ratifica el decreto de la sidra y se rechaza la propuesta del vino, entendiendo que la producción sidrera estaba muy generalizada en la provincia y no ocurría lo mismo con el vino⁸.

Resumiendo: En aquellas calendas la bebida más popular era el agua, la más usual entre la población. En un segundo nivel estaba la sidra, para la cual había que destinar unos campos, plantar árboles, cuidarlos, recolectar, tener lagar o usar el de otros (pagando) y todo ello por el placer de "beber sidra", por lo que tampoco estaba al alcance de todo el mundo. Luego estaba el *txakoli*, producto más caro y escaso, y por fin, en lo más alto de la pirámide el vino, para uso exclusivo de la gente pudiente.

Es lógico que las autoridades protegiesen la sidra, ya que era la única bebida placentera que podía consumir el pueblo.

Hoy la sidra, además de no estar subvencionada, tiene la terrible competencia de miles de productos, que son apoyados por fuertes campañas de marketing. Le espera un duro camino si quiere sobrevivir.

Antxon AGUIRRE SORONDO

(1) MARTÍNEZ DIEZ, Gonzalo, y otros. *Colección de Documentos Medievales de las villas guipuzcoanas* (1200-1369). Diputación Foral de Gipuzkoa. San Sebastián. 1991.

(2) Idem.

(3) VV.AA. *Colección de documentos inéditos para la Historia de Guipúzcoa*. Tomo 2. Diputación Provincial de Guipúzcoa. San Sebastián, 1958.

(4) *Nueva Recopilación de los Fueros. Privilegios, buenos usos y costumbres, leyes y órdenes de la M.N. Y M.L.* Provincia de Guipúzcoa. Edición Facsímil de la de Andrés de Gorosábel de 1867. Ed. Lex Nova. Valladolid, 1976.

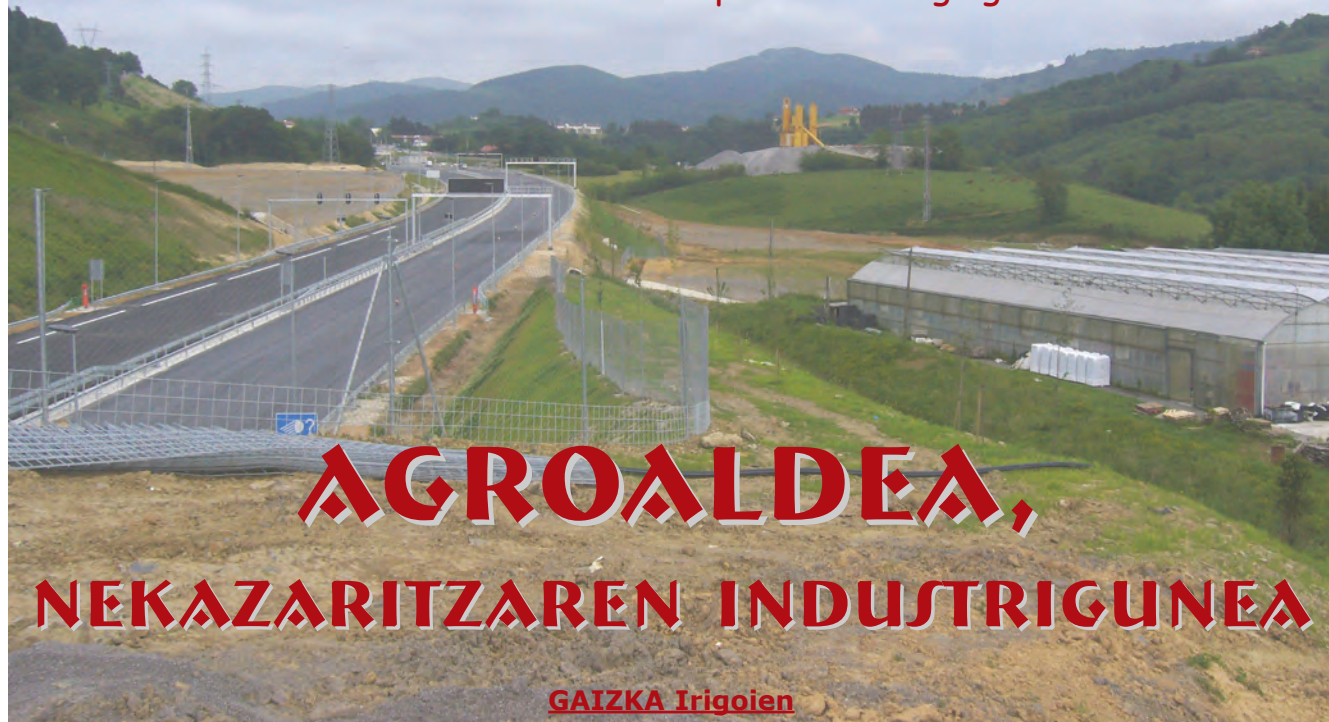
(5) Archivo Municipal de Hernani (A.M.H.). A/I/6/fol. 6 v

(6) A.M.H. A/9/I/1/3.

(7) A.M.H. E/7/III/1/14.

(8) DÍAZ FERNÁNDEZ, L.M. y María Rosa AYERBE IRIBAR. *Juntas y Diputaciones de Gipuzkoa*. Juntas Generales de Gipuzkoa. San Sebastián. 1990. Tomo IX. P. 32 s.

Donostiako 2. sahesbidea egiterakoan egindako lur mugimenduen ondorioz, 6,5 Ha-tako eta Astigarraga eta Donostiako udalen jabegoko lurretan kokatzeko akordioa hartuta omen zegoen. Iritziz aldatu ondoren baina, orain 755 kamioientzako aparkalekua egingo da.

Baina nork daki zer den agroaldea bat?

Agroaldearen kontzeptua industria bezelako beste arloetan ezaguna den eta gauza-tutako kontzeptua da. Industrian industrigunea dena, nekazaritzan agroaldea da.

Hasiera batetan, agroaldearen erabilera, azpiegitura lanen, industriaguneen eta etxegintzaren ondorioz nekazal lurrak galdu dituztenei eta nekazari gazteei zuzendutakoa da eta nekazaritza jardueratara zuzendua. Orokorrean, lur publiko eremu batetan, lur sail desberdinak bereizten dira eta arrazoizko prezioan alokatzen dira. Gainera, bertan dauden zerbitzu eta azpiegiturak (esaterako: ura, argi indarra, bideak, etab.) administrazio publikoak finantzatzen ditu.

Oro har, lurraren jabegora heltzeko zailtasunak dituztenei bidea erraztea da helburu nagusia. Jakina da, Euskal Herrian, zehazki, Gipuzkoa eta Bizkaian, lur gutxi dagoela, orografia bereziaren eta okupazio maila altuaren eraginez. Era berean, jabego publikoko lurrak oso eskasak direla eta lur horien erabileragatik borrokan dauden artean, nekazaritza, ekonomikoki interes gutxienekoa litzatekeela.

Azken asteotan ahotan dabilkigu Astigarragako agroaldea berria izan behar zuenaren eta azkenean, kamoientzako aparkalekua izango denaren inguruko hika-mika.

Agroaldeak, ez da gaur egungo nekazaritzaren konponbidearen giltza, baina bai, zenbaiten aukera bakarra. Gipuzkoako nekazaritza atomizatuaren barruan, ustiapen sendo eta "industrializatu" bat egiteko aukera da.

Orain dela ia 20 urte, agroaldearen ideia sortu zenean, hainbat dira gure inguruan sortutakoak, lehenengo Oiartzunen hasi zenetik, San Markos-Errenteria, Astigarraga eta Lezotik pasa eta Asteasun jarraituz. Badira, beste bi ere, proiektuan Bergara eta Irunen.

Guzti hauek 4.000-10.000 m² artekoak eta jabego publikoan kokatuak eta aurretik esan bezela, negutegietako berogailuak, argi indarra, ura eta bideak amankomunak dituztenak. Bertan sortzen diren produktu nagusiak, barazkiak, landare eta loreak.

Esate baterako, San Markos- Errenteriako zabortegean kokatutakoan, bertan lurperatutako zaborren bitartez sortutako biogasa dela medio, negutegietako berogailu sistema martxan jartzen da eta biogasa + gas naturala erreaz argi indarra sortzen da. Bergarakoan, berriz, Acelor Mital fundizioan hozte prozesuan erabilitako ura berogailuentzat erabiltzeko proiektua dago.

Astigarragan joan behar zuen agroaldean, biomasa produzitzeko asmoa zegoen, hau da, bertan sortutako landare eta fruituen hondakinen eta kanpotik ekarritakoak erreaz argi indarra sortzeko asmoa. Dagoeneko kokagunea erabakita zegoen eta Gipuzkoako Foru Aldundiak diru kopuru garrantzitsua emateko asmoa zuen, diru laguntza modura.

Donostiako 2, saihesbidea egiterakoan egindako lur mugimenduen ondorioz, 6,5 Ha-tako eta Astigarraga eta Donostiako udalen jabegoko lurretan kokatzeko akordioa hartuta omen zegoen. Iritziz aldatu ondoren baina, orain 755 kamioientzako aparkalekua egingo da.

Aparkalekua egiteko erabilera aldaketa, lur sail hauen esperoan zeuden gure herriko eta inguruko nekazariarentzat sekulako zaplastekoa izan dela esan digute, beraiengana zuzendu garenean. Kokapenaz aparte, Foru Aldundiak adjudikazioak ere martxan zituen. Zazpi ziren egokitutakoak, horietatik lehen aldiz ariko ziren 4 nekazari gazte, AHT-ak baserri eta lurrak kaltetutako Hernaniarra, Urumeako autobidearen eraginez, 15.000m²-tik 10.000m² galdutako Astigarragatarra eta azkenik, Asteasuko agroaldean udalak bultzatutako industriguneak lurrik gabe utziko duena.

Agroaldeak okupatu behar zituen lurrak, Behemendi elkarteari 30 urtez utziko zitzaizkion, modu egokian kudeatu ahal izateko, baina erabilera aldaketak posibilitate hau baztertu du.

Aurreko batetan, hitz hauek idaztera nindoala, kaltetutako batekin aurkitu nintzen eta galderak egin aurretik, bere atsekabea agertu zidan. Atsekabea, ez bakarrik, galdutako aukeragatik, baizik eta konpromisuaren deusezteak suposatu dien konfidantza eza eta sortutako kezkagatik.

Galdera labur eta zehatz batzuk egin nizkion:

Arratsaldeon Jabier, nola moldatuko zerate aldaketa hau eta gero?

Dagoeneko, beste negutegi batzuk alokatu ditugu Martutene inguruan eta nola-ko preziotan gainera!!! Ikusiko degu nola bukatuko den istorio hau. Baina ez hori bakarrik, kanpoan erosi behar izan degu produktua bezeroak mantendu ahal izateko, bestela denak galtzeko arriskuan geundeko. Erriberatik alde egin degunetik horretan gaude.

Badirudi Urnietako Arizmendin aukera izango dezuela ezta?

Momentuz ez dakigu ezertxo ere. Guk agroaldeak joan behar zuen inguruko beste lur saila bat proposatu diegu, tune-laren ondoan, beste ezertarako balio ez duena, baina ez dute onartu. Arizmendira eramanda ere, ez dauka ezer segururik. Oraintxe aldatu duten bezela, hori ere nork daki!!!

Biomasa instalazio bat ere aurreikusia zegoen berogailu sistemarako ezta?

Bai, bai!!! Ordurako hormigoia ere botata zeukaten, biomasarena joan behar zuen lekuan.

Zergatik aldaketa hori?

Ez dakigu. Erabat harrituta gaude, diru laguntzak etab. firmatuta geneuzkan Diputazioarekin. Nik ez dakit zer pasa den, beraiek agertuko beharko dute hori.

Badirudi, okerrenea ez dela oraingo egoera, etorkizun ilunaren aurrean duten kezka eta konfidantza eza baizik. Komertzializazio eta produkzio arazoei, lekuarena ere gehitzen baitzaie.

ArtePanoma: honakoa dugu Astigarragako lehenengo Arte Galeriaren izena. Eta egia esanda, kasu honetan ez da nolanahiko izena.

ARTIZAR Igartza

Duela ehun urte, Astigarragan, sorgin, lamiak eta andre zoragarrien dohainak batu ziren emakume batean: Amona Petra. Eta hara non!, hantxe dugu izkuturik, buelta emanda, gure arte galeriaren funtsa eta ardatza: arteP anomA.

Baina zein da Amona Petra? Petra Almandoz (Astigarraga, 1912) Joxe Mari Almandoz eta Anttoni Etxeberriaren alaba dugu. Artista astiartarra. Felipe Ericerekin, *Felipe Arrobitxulokoarekin*, ezkondua eta Emakume Artisten leinuaren sortzailea. Marisol Erice margolaria, bere alaba, edo Mitxelena ahizpak, bilobak, ereduak ditugu.

Arantza Ezponda astiartarra, txikia zelarik, bere amak nola bidaltzen zuen Petra Almandozengana gogoratzen da. Garai hartan, etxeetan josten zen eta bordatuak egiten ziren ere. Arantzak azaltzen digu bordatuak marrazki baten gainean egiten zirela eta "garai haietan handitzeko eta txikitzeo fotokopiadorarik ez zeudenez, marrazki bat ateratzen ez zenean neurri egokian, amak esaten zigun: Zoaz Petrarengana" eta Petra Almandozek, marrazki egokia eginez, berehala konpontzen zuen arazoa.

Hona hemen Petra Almandozek (amona petra) 16 urte besterik ez zeuzkadanean margotutako aitona.

Zertarako Arte Galeria bat gure herrian? Hasteko burutazio bat datorkit burura: Zertarako balio du Arteak? Ez dakigu, inork ez daki... baina gizaldiz gizaldi, kulturaz kultura... beti izan da Arteak. Magia, estetika, ezagutza, xamurtasuna, gogortasuna, erakarpina, batasuna, apurketa.... dena aldi berean. Dena batzen da Artearen (g)unean. Olerkia, musika, marrazkia, margoa, eskultura, arkitektura.... oso modu ezberdinetan agertzen zaigu Arteak. Eta horien bitartean, gure arbasoek eraikita, materiala zein inmateriala, jasotzen dugu.

Horregatik, bai Museoak, bai Galeriak, bai edozein kultur agerraldi herri batentzat beti dohaiak dira: Azken finean, gure nortasuna, gure maitasuna, gure ezagutza, gure ezaugarriak, gure identitatea Artearen espazioetan librea da. Arteak espaziorik demokratikoa dugun, non edozeinek ahal duen nahi duena izan askatasunean.

Gainera, Amona Petra ez da Arte Galeria bakarrik, baizik eta tailerra ere bai. Mitxelena ahizpen lanak garatzeko espazioa. Hau da, Amona Petraren tailerretik pasa ezkerro, Xole edo Larraitz lanean, pil-pilean, aurkitzeko aukera izango dugu.

Batzuentzat Mitxelena ahizpen lana ez da ezezaguna, berez, duela hilabete batzuk Sagardoetxean aurkeztu zuten eta bere sagarren inguruko bitxi bilduma, espreski egina gure Museorako. Horregatik, nondik norakoak edo zer ikusterik dagoen Amona Petra Galerian asma dezakegu.

Baina asmaziotan aritu beharrean, goaz zuzenean beraiei galdetzeraz.

"Galeria izateaz gain, bitxigintza esperimentalaren espazioa sortu nahi dugu", azaltzen digu Xolek.

Larraitzek eta Xolek, oiartzuarrak, bere amona zenaren sortetxean, Arrobitxulon, aukera polita ikusi zuten halako espazioa sortzeko, azken finean, "horrelako tokian, berak transmititutakoa kontuan harturik eta berak ematen digun indarra hain gertu sentiturik, egiten dugu lana".

"Bitxi eta galeriaren asmoak aberatsak direla uste dugu. Lehenengo, erakusketa hau oso berezia izatea nahi dugu, eta horregatik ez

nolanahiko artisten lanak erakusgai jarri ditugu". Dena den, nahiz eta erakusketa aldatzen joan, "Jokin Mitxelenaren lanak beti izango dira ikusgai", eta ez hori bakarrik, Artepanoman, sofa gorritik gertu, oso liburutegi berezia eskuragarria izango dugu etortzen diren lagun guztientzat.

Goizez: Astelenehetik Ostegunera: 10:00-12:30
Arratsalde: Ostirala eta Larunbata: 17:00-19:00

"Galeria izateaz gain, bitxigintza esperimentalaren espazioa sortu nahi dugu"

astiko

Astigarragako Merkatarien Elkartek lanean jarraitzen du

Proiektu berriak eginez, ekintzak antolatuz, formakuntza eskainiz...
Gure herriko komertzioa indartu, prestatu eta zerbitzu hobea eskeintzeko asmoz.

Orain dela bi urte sortu ginenetik, Astigarragako merkatarien elkarteak hainbat ekintza prestatu ditugu merkataritza bultzatzeko asmoarekin. Aurtun ere lanean dihardugu jendearen pozarako. Esan beharra daukagu urtariletik aurrera Eusko Jaurlaritzak emandako proiektu berri bat daukagula, beste sei herrirekin batera, Hernani, Orio, Lasarte, Andoain eta Billabonarekin batera. Horretarako, dinamizatzailerik bat daukagu, proiektuaren arduraduna izango dena.

Proiektuak, Berriak Dinamizazio Bulegoa izenarekin, Hernanin dauka egoitza eta doako aholkularitza eta laguntza emango digu merkatariei eta merkataritzarekin zerikusia duten erakunde eta instituzioei. Besteak beste, eginkizun hauek bete ahal izango ditu: merkataritza-enpresetan kudeaketaren hobekuntza bultzatzea; enpresa horietako langileak prestatzea; teknologia berrietara egokitzea; berrikuntza eta kalitate-prozesuen ezarpena sustatzea; banaketan efizientzia handiagoa lortzeko, enpresen arteko lankidetzaren bultzatzea; eta merkataritza-eremuak sustatzeari eta hobetzeko begira enpresei, elkartei eta instituzioei elkarrekin jarduteko bidea ematea eta laguntzea.

Eta hori guztia, www.comercio-gipuzkoa.com web orriaren bitartez, ekainean agertuko dena. Bertan sei herrietako saltokiak agertzeaz gain, aukera ona izango da laguntzak edo subentzioak kontsultatzeko, Elkartea bakoitzeko ekintzak begiratzeko edo posta elektronikoen bitartez kontsultak egiteko, besteak beste.

Kontsulta bat egin nahi baduzu 943 333 049 telefonora dei dezakezu edo e-mail bat bidali dinamizador@comercio-gipuzkoa.com posta elektronikora.

SARRERa

EITBk antolatzen duen "Oh happy day" lehiaketan Astigarragako "Ahotsak Gazte" abesbatza izan zen garaile. Koro horretako partaide dira, ikastolako ikasle diren Amaiur Altamira eta Ioritz Goizueta. Biek 16 urte dituzte, eta nahiz eta orain beste eraikuntza batetan egon, LHko eraikuntzan elkartu gara beraiekin, lehiaketan zehar nola joan zaien jakiteko.

"Oh Happy Day"

Noiztik zabilzate abesten? I: Txikitatik, musika eskolako abesbatzan hasi ginen. Aurrerago utzi genuen eta musikako irakasleak animatuta berriro hasi gara.

Zergatik gustatzen zai-zue kantatzea? I: Poztasuna ematen didalako.
A: Sentitzen duzuna adierazteko bidea ematen duelako.

Zergatik erabaki zenuten oh happy day lehiaketan parte hartzea? A: Musikako irakasleak, Ana Elorzak, Gipuzkoako Kantu Txapelketarako prestatu gintuen eta ondoren lehiaketan parte hartu genuen.

Lotsa asko ematen al du bertan ateratzeak? I: Hasieran hain eszenatoki handian beldurra sentitzen da, baina denbora pasa hala sentsazio hori galtzen da.

Nork aukeratu ditu oh happy day-ko kantak? A: Batzuk denen artean, beste batzuk zuzendariak aukeratzen ditu eta badira derrigorrez abestu behar direnak ere, EITBk aukeratuta.

Eta dantza edo koreografia? I: Abesbatzako bi partaide dantzariak dira eta beraiek antolatzen dituzte. Baina izan dugu programak duen dantzariaren laguntza ere.

Zuen koroa zenbat mutil eta zenbat neskek osatzen duzue? I: 12 abeslari gara, 5 mutil eta 7 neska.

Nongoak dira? A: Leku desberdinekoak gara; Zarautz, Bilbo, Arrasate; Mallabia, Donostia, Irun eta Astigarraga.

Non entsaiatzen zenuten? I: Abesbatzako zuzendariak eta musikako irakasleak Antiguon duten lokalean.

Ondo pasatzen al zenuten entsaiotan? I: Baaaaaaaai! Denak ezagunak izanik bro-mak, elkarrekin hitze-gin...baita lana egin ere!

Epaimahaia jatorra iruditu al zaizue? I: Bai, kritikak egin behar dituzte baina jatorrak dira, baita Miren ere.

Hasarretu al zarete nozbait beraiekin? A: Bai, batzutan

beraiek esandakoa ez genuen onartzen, baina azkenean gure onerako zirenez...

Asko emozionatu al zineten txapeldunak zinetela jakin zenutenean? I: Bai izugarri, sorpresa izan zen eta ilusio handia egin zigun.

Nola eramaten da finala irabaztea? A: Hasieran ez duzu sinisten, baina hurrengo egunean zorionak jasotzen dituzunean, orduantxe hasten zara sinisten.

Zer sentitzen da bakarka horrenbeste jenderen aurrean kantatzean? I: Platoan, hasieran ez duzu jendea kontutan izaten, zure munduan zaude eta ondo eramaten da.

Ze egunetan pasa duzue hoberen finalaz gain? A: 5. galan "Haizea" abestu genuenean, orduan esan zigutelako benetako koroa ginela. Baita M.Jacksonen abestiarekin ere.

Zein izan da saria? I: Txapela, kristalezko irudia eta 10.000 euro denon artean banatzeko.

Datorren urtean oh happy day saioan parte hartuko duzue? A: Ezinezkoa da, izen berdinarekin ezin dugu parte hartu.

ARANTZAZUKO AMA ikastolako
L.H.ko 3. mailako ikasleak.

Astigarraga gure

Garai batean eskoletan edukiak ikasteko erabiltzen ziren bideetatik urrun, eta kopiatzearekin eta gauzak buruz ikastearekin lotzen zituzten metodoetatik guztiz aldenduta, gaur egungo haurrek hurbilenekotik abiatuta ikasten dute. Geografiaren esparruan, esate baterako, **Astigarragatik** abiatuta egingo dute mundu osoa ezagutu arteko ibilbidea, Gipuzkoako eta Euskal Herriko geografiatik barrena.

Aurtengo aldizkarian beraiek egindako lanari egin nahi izan diogu tarte, hain zuzen ere, Astigarragari buruz **Lehen Hezkuntzako 3. mailako** ikasleek egindakoari. Gogor egin dute lan hori prestatzeko, ikasgelan bertan nahiz herrian egindako txangoetan. PowerPoint programaren bidez landu duten testua osorik eta irudiz apaindurik ikusi nahi izanez gero, Arantzazuko Ama Ikastolako web-orrian duzuen kontsultatzeko moduan (www.arantzazukoama.org), lan benetan txukuna egin baitute 8 eta 9 urte arteko neska-mutilek. Bien bitartean hona laburpentxo bat.

Lehenengo atalean herria kokatu dute eta **deskribapen fisikoa** egin. Honela:

"Astigarraga herria Gipuzkoako ipar-ekialdean dago kokatua, Urumea ibaiaren albo batean, kostaldetik 5 kilometrora. 12 km inguruko azalera du eta 17,159 km-ko perimetroa. Iparraldean Donostia du mugakide, ipar-ekialdean Oiartzun eta hego-ekialdean Hernani. Bertako mendi nagusiak Santiago mendi eta Txoritokieta dira. Bere erreka nagusienak, Urumea ibaiaren adarrak diren, Zarkumendegi, Oianume eta Epele dira, eta Pasaia ibaira urak biltzen dituen Putzueta. 2006ko datuen arabera 4.388 lagun bizi dira Astigarragan. Bere auzoak Galtzaur, Portutxo, Errekalde, Ergobia, Gurutzeta, Benta eta Santiagomendi dira".

Astigarragako **historiari** egin diote tarte-txoa: "Astigarraga aldean ezagutu diren giza talderik zaharrena, duela 2.700 urte ingurukoak dira. Garai hartako gizakiak Aitzbitarteko kobazuloetan, Landarbason, izaten zuten babeslekua. Astigarraga herri bezala aipatzen den lehen aldia 1347 urtean da. 1941 urtean Astigarraga Donostiari elkartua izan zen, auzo bezala. 1984ko abenduaren 30eko herri kontsultan berriro herri izatea erabaki zuten astigarragatarrek. 1987ko apirilaren 9an Astigarraga herri bihurtzen da". Herriaren izenari, armariari eta banderari ere egin diote tarte.

Bigarren atal nagusian **eraikinak** izan dituzte aztergai. Besteak beste, Murgiatarren jauregia, Plaza etxe, garai batean udaletxea izandakoa, eta beste hainbat baserri: Goikoetxe, ermitako bidean aurkitzen dena, Bortaene, Goikoetxetik hurbil dagona, Nobleza eta Iriarte baserriak, udaletxea, Jasokundeko Andra Mariaren eliza, XIII. mendekoa. Azkenik, Santiago mendiko ermitari ere egin diote tarte. Guztiei buruzko deskribapena egin dute, argazki eta guzti.

txoko kuttuna

Beste hainbat arlo ere landu dituzte:

Natura eta Kirola:

Kultur baliabideen artean, kultura etxeari egin diote tarte eta bertan egiten diren jarduerak aipatu dituzte (liburutegia, antzerkiak, kontzertuak, ipuin-kontalariak, erakusketak, euskaltegia). Kirol-jarduerei begira, berriz, kiroldegia, frontoia eta futbol-zelaia aipatu dituzte.

Pertsonaia ospetsuak:

Sei pertsonaia ospetsu landu dituzte. Hona izenak eta deskribapentxo bana:

TXOMIN SAN SEBASTIAN (1886-1964).

1886an jaioa, konposagile, organujole, txistulari, herriko erlojuen konpontzailea eta sakristaua izan zen. Lau hizkuntzatan mintzatzeko gai zen. Gerra garaian salaketa batek hilabetetarako Ondarretako kartzelara eraman zuen. Hernanin hil zen 78 urte zituela 1964ko abenduaren 21ean.

NORBERTO ALMANDOZ (1893-1970).

Gazte-gaztetatik azaldu zuen musikarako zaletasuna. Gasteizko seminariora joan zen apaiz ikasketak egitera ondoren beka bat lortu zuen eta Parisera joan zen konposizioa eta orkestazioa ikasten jarraitzeko.

INAZIO BERSARTE (ELIO 1922-1964).

Bertsolari ona, gazte-txapelketa irabazitakoa. Gaztea hil zen lan istripu batean.

TXOMIN PERURENA (1943).

Txirrindulari ospe-tsua, "Astigarragako lehoia" deitzen zioten. 160 lasterketa irabazi zituen, eta ospetsuena, Frantziako tourrean irabazitakoa.

OLATZ ALKORTA (1983).

Donostian jaioa baina Astigarragan bizi da. Piraguismoko sei domina irabazi ditu munduko txapelketetan eta Espainiako txapelduna izan da hamabi aldiz Arantzazuko. Ama ikastolan ikasiko kirolaria.

OIHANA BLANCO (1983).

Txapelketa ugari irabazitako judoka ospetsua. Euskadiko eta Espainiako txapelduna 1999. urtean.

Azken atala gisa **jaiak eta sagardotegiak** landu dituzte.

PANTXOA ETA PEIO

KANTU BAZKARIAN

A ze festa izan zen Itxasu eta Azkaingo kantariekin Rezola sagardotegian maiatzaren zortzian egin genuena!!! Astigarragako Kantu Taldearen eskaintzari baiezkua agudo eman zion bikoteak, nahiz Pantxoak gitarra azken hilabeteetan baztertuxea duen. Peio Ospitalek komen-tzitu zuen, ez asko kostata, eta azkenerako biak gustura geratu ziren denen artean sortu zen kantu eta dantza giroa ikusita.

Bikotearen diskografia zabalean ezagunen diren kantuak abestu zituzten, Batasuna, Azken Dantza, Itziarren semea, Txikia, Aupa Gizona ... eta bazkaltiarrek kantuz eta dantzaz erantzun zieten lehendabiziko notatik, kantari hasi orduko sortu baitzen konplizitate eta festa giroa.

Horretan asko lagundu zuen Pantxoak eta Peiok uneoro era-kutsi zuten hurbil-tasunak, adeita-sunak eta beraiegana eten-gabe eskuminak eman, anekdota bat gogoratu edo besterik gabe argazki edo sina-dura eske hurbil-du ziren pertso-nenganako arre-tak eta xamur-tasunak.

Profesionalak dira kantagintzan, baina baita harre-manetan ere.

Badakite ikur direla Euskal Herrian eta ikur izatearen morrontzari dotoreziaz erantzuten. Beraiekin kantatu eta hitz egin genuenok, elkartu ginen 150 lagunek, ez dugu berehala ahaz-tuko arratsalde pasa eder hura. Irun, Hondarribia, Donostia, Urnieta, Antigua, Hernani ... hain-bat herritatik etorri zen jendea Astigarragara, eta guztiek eraman zuten arratsalde gogoanga-riaren oroimena. **Kantuaren indarrak eta berotasunak eztanda egin zuen, maiatzaren zor-tzian Astigarragan.**

Pantxoak eta Peiok uneoro erakutsi zuten hurbiltasuna, adeitasuna...

Ramon Santxez Zabaleta
Astigarragako Kantu Taldea

Astigarragako JAIK 2010

Uztailaren 23a, ostirala

- 12:00 **TXUPINAZO TXIKIA** Foru plazan.
- 12:00 Musika Eskolako ikasleen **KALEJIRA**.
- 14:00 **HAURRENTZAKO BAZKARIA**, Foru plazan.
- 16:00 **HAURRENTZAKO JOLASAK**, Foru plazan.
- 17:00 **HAURRENTZAKO IKUSKIZUNA eta TXOKOLATE JANA**, Foru plazan.
- 19:00 **TXALAPARTARIAK, PREGOIA ETA TXUPINAZOA** udaletxeko balkoitik.
- 19:15 **ERRALDOI eta BURUHANDIEN KALEJIRA**, Txirriskla taldeko txistulariek lagunduta.
- 19:30 **AKELARRE**aren kalejira
- 20:30 **TXOSNAKO** karparen irekiera, Tomas Alba kalean.
- 23:00 **MUSIKA EMANALDIA J.** Barandiaran plazan, **HESIAN eta VTTA**.
- 23:30 **Askagintzaren alkoholimetroa**, Tomas Alba kalean.
- 00:00 **GAZTE-TOPA** txosna gunean.

Uztailaren 24a, larunbata

- 10:00 **3x3 SASKIBALOI txapelketa** kiroldegian
- 11:30 **HAUR PARKEA** Foru plazan.
- 13:00 **KALEJIRA** txosna gunetik abiatuta.
- 14:30 **GAZTE BAZKARIA** txosna-gunean.
- 16:30 **KOADRILLEN ARTEKO JOKOAK** txosna-gunean.
- 17:00 **HAUR PARKEA** Foru plazan.
- 17:00 **ASTIGARRAGAKO HERRI KROSA**.
- 18:00 **TXARANGA**
- 19:00 **SOKAMUTURRA** ikastola atarian.
- 19:30 **Jose Luis Berakoetxearen oroimenezko ESKU-PILOTA JAIALDIA**
- 20:00 **Areto FUTBOLEKO TXAPELKETA**, kiroldegian.
- 23:00 **KONTZERTUA** txosna-gunean Gazte Asanbaldak antolatuta.
- 23:30 **MUSIKA EMANALDIA** J. Barandiaran plazan, **ABBA R.**
- 00:00 **KANPAI-ERREPIKA** ermitan.

Uztailaren 25a, igandea

- 07:00** **AULKI JOKOA**
eta **TXOKOLATE-JANA**
dultzaineroekin, Foru plazan.
- 09:30** **TXISTULARIEN DIANA.**
- 11:00** **MEZA NAGUSIA**, ermitan.
- 11:00** **HAURRENTZAKO**
TXIRRINDULARITZA PROBA:
4 eta 11 urteko haurrentzat,
Arrobitxulo kalean.
- 13:00** **TXARANGA.**
- 17:00** **HAURRENTZAKO JOKOAK,**
ikastolako atarian.
- 18:00** **ASTIGAR taldearen**
DANTZA-ERAKUSTALDIA
pilotalekuan.
- 19:00** **HAMAIKA BERTUTEkoen**
bertso-saioa txosna gunean.
- 19:00** **BATUKADA.**
- 20:30** **KALE ANTZERKIA**
- 22:30** **MUSIKA** J. Barandiaran plazan.
- 23:00** **ERROMERIA ETA JOKOAK**
txosna gunean.
- 23:45** **LARRAIN-DANTZA HERRIKOIA**
Foru plazatik abiatuta.
- 00:00** **TRIKIZIO**
J. Barandiaran plazan.

Uztailaren 26a, astelehena

07:00 **GOSARI HERRIKOIA**
txosna gunean.

10:00 **ZUBIETAKO JOALDUNAK.**

11:00 **Herriko TRIKITILARI**
GAZTEEN KALEJIRA.

11:00 **Euskal Herriko**
JAKIEN AZOKA: erakusketa
eta dastaketa, Lur-lan base-
rritar elkartearen eskutik.

11:30 **SAGARDO DASTAKETA**
Foru plazan.

12:00 **Aitor MENDILUZE eta**
Amets ARZALLUS bertsolarien saioa.

12:00 **IDI-DEMA:** Orioko Iñaki OLIDEN eta Zumarragako
Egoitz Armaolea "BELARRETA"ren idipareak.
1.700 kiloko harriaz, Foru plazan.

14:30 **BAZKARIA** Rezola sagardotegian.

18:00 **HERRI KIROLAK**, Foru plazan.
Santiomendi, Ergobia eta Errekalde
AUZOEN ARTEKO PROBAK: Uztarri motzeko idi
proben lehia, tronza, zaku lasterketa...

18:30 **HAURRENTZAKO IKUSKIZUNA**
Apeztegi plazan.

19:30 **Herriko TRIKITILARI GAZTEAK**

20:00 **TRAKETS** J. Barandiaran plazan
01:30

20:00 **Hegaluze-pintxo**en salmenta

23:00 **SU FESTA.**

23:15 **ZEZENSUZKOAK.**

01:30 **JAIEI AGURRA** txosna gunean.

La probaketa representa una de las tradiciones más íntimas del mundo de la sagardoa. Un ritual que lleva a visitar las sagardotegis para comprobar el resultado de la cosecha, mediante su degustación. Esta temporada del txotx, Sagardoetxea ha organizado probaketas o catas guiadas en varias sidrerías y en este artículo se recoge información sobre el origen de esta tradición y las características de las catas realizadas.

Origen

A partir de los años 60, al desaparecer muchas sidrerías en San Sebastián y sus alrededores, las sociedades gastronómicas que tanto amaban este producto, venían a los caseríos de Astigarraga a catar de las distintas kupelas elaboradas por el sagardogile. Era una cata privada que se realizaba entre los clientes y el sagardogile. Eran los únicos que estaban en la bodega, con el sagardogile, probando diferentes kupelas con el fin de elegir la sagardoa ideal para su establecimiento. Con el tiempo, fueron los hosteleros y los aficionados a la sidra los que siguieron la costumbre, extendiéndose hasta convertirse en el tan popular rito del txotx. De esta manera tanto la sagardoa y las sagardotegis, que prácticamente estaban desapareciendo, adquirieron un nuevo impulso para poder seguir con el negocio.

Probaketas 2010

Desde Sagardoetxea, Museo de la Sidra Vasca, se organizan diferentes actividades para la divulgación de la cultura sidrera. Este año, con el objetivo de mostrar al consumidor final todos los secretos que acompañan a la degustación de la sagardoa, se han realizado diversas probaketas o catas guiadas en sidrerías.

La propuesta planteada por Sagardoetxea ha consistido en visitar la sidrería, conocer los métodos utilizados para la elaboración de sagardoa y posteriormente degustar el producto con una cata guiada por el responsable de la bodega, para conocer las peculiaridades de la sagardoa en las distintas kupelas.

Estas son las sidrerías en donde se han realizado las catas guiadas: Zapiain sagardotegia (Astigarraga), Lizeaga sagardotegia (Astigarraga), Txopinondo sagardotegia (Azkaine), Saizar sagardotegia (Usurbil),

Zelaia sagardotegia (Hernani) y Gurutzeta sagardotegia (Astigarraga).

Aprendiendo a catar la sagardoa

Al inicio de la probaketa, los propietarios de las bodegas han presentado sus instalaciones, han explicado las características de la cosecha y el proceso de elaboración de la sagardoa, y antes de empezar a degustar la sagardoa, han dado unas cuantas pautas para saber apreciar todos los matices que influyen en la cata: el dulzor se percibe en la punta de la lengua, por lo tanto, es el primer sabor que se percibe. La acidez se percibe en los laterales de la lengua y el amargor al final de la lengua, por lo que es el sabor más perdurable en la boca. Por lo tanto, al degustar una sagardoa, el orden que vamos a percibir es el siguiente: dulce, ácido, amargo.

Como es habitual en todas las catas, se han degustado sidras especialmente seleccionadas para poder apreciar el grado de azúcar, la acidez fija y la acidez volátil, el amargor el carbónico, además de los distintos aromas.

A algunos les habrá gustado más una sagardoa que otra, pero al final la sensación que todos comparten es la misma: este año es muy aromática, con final seco y muy fácil de beber.

Nazioa
eraikitzen
laguntzeko sartu
nintzen bide honetan,
jendeari iristarazteko
gure Herria,
Euskal Herria, testu
liburutik aparte
existitzen dela.

Aste batzuk euripean izan ondoren, eguzki izpi batzuk laztantzen gaituzte Ipintzako bidean. Igotzean, burura datorkit egunero igo behar izatea honako malkarra bizitzarako zein presentaketa ona izan behar den.

Iritsi gara jada, balkoian gure zai, aurtengo Argia saridunak irribarrez agurtzen gaitu.

Hasieran Agin dugu jario gutxiko gizona baina... hitz handikoa. Aginek burua zehatza eta tinkoa dauka baina... bihotza ameslari sugar.

Has gaitezen hasieratik, ondo iruditzen bazaizu.
1985eko otsailaren 26an jaio zinen, Astigarragako zara...

Bai, etxe honetakoa.

Ipintza baserrikoa?

Bai.

Baserritarra?

Ez. Inondik inora. Baserritarren mundua asko mires-ten dut, oso sakrifikatua iruditzen zait. Baserritarrak asko miresten ditut baina ni ez naiz baserritarra.

Nola jotzen duzu zure burua?

Puf! Ez dakit, bere bizitza osoa kalean eramaten duen baserri batean jaiotako mutila. Dena den, nik ez dut Ipintza ezagutu baserriaren aldetik, ni ez naiz inoiz aritu baserriko lanetan.

**Nolakoak dira zure txikitako usaiak, soinuak, oroi-
menak...?**

Txikitan gogoan dudana da oso, oso lotsatia nintzela. Oso amazuloa eta etxekoa, baina konturatu nintzen gordeka ez nuela ezer egiten. Horretan, nere ustez, aldaketa handia eman dut.

**Beraz, Ipintza Baserria ez duzu gogoan, baina
sagardotegia...**

(Barrez) Bai, hori bai. Hori tokatu zait, eta esaten dudanean tokatu zaidala adierazi nahi dizut ez dudala nik aukeratu. Baina horretan aritu izan naiz, aritzen naiz eta arituko naiz, lanari ez diodalako bel-
durrik.

Anai-arrebik?

Bai, bi arreba: Irati eta Maddalen. Ni baino gaztea-
goak eta aurtan biak kanpoan ikasten izango dira.

Zer da Infozazpi.com ?

Hutsune handia estaltzen duen irratia.

Nola somatzen duzu Astigarraga?

Nortasun krisia duen herri bat.

Zeintzuk dira euskaldunak?

Euskaldunak sentitzen direnak. (Dena den oso galdera konplexua da).

Txikitan lotsati, eta handitan?

Arduratsua. (Agian, arduratsuegi??)

Zuk ere, kanpoan ikasi zenuen...

Kazetaritza egin nuen Leioan. Nik beti honakoa esaten dut: Kazetaritza Leioan estudiatu eta ikasi Bilbon. Zeren Bilbon, lau urtez, pisu konpartitu batean bizitze hori denek pasa beharko genuke bizitzaz ikasteko. Niri komentatzen didate salto handia eman nuela izateko eran eta ardurak hartzeko orduan bertan izan ondoren.

Komentatu duzu txikitako oroimen nagusia "lotsa" hori dela... Zelan hasi zinen "tabladotan"? (Irikitzen ditu begiak esanez, "ez dakit") Agian, bertsoetan hasten zarenean transformatu bezela egiten zarelako. Nire ustez aktoreek halako zerbait izaten dute antzezteko orduan, momentu jakin batean pertsonak pertsonaiari ematen dio tokia. Eta nahiz eta esaten dudana barnetik atera, momentu horretan bertsolaria lehenengo tokian jartzen da eta Agin bigarrean. Hala ere, oso berandu eman nuen saltoa tabladoetara.

Zenbat urterekin?

Hamabost urterekin.

Eta hori oso berandu da?

Bertso eskoletan bai. (Hausnartzen du) Agian "berandu" gakotxa artean jarri beharko genuke, Egaña hogeitaz urterekin hasi zen...

Bertso eskolako hasierak gogoan dituzu?

Sartu nintzenean ez nuen inor ezagutzen eta horrek lagundu zidan lotsa ez izateko.

Herriko jendea? Ez zinen joan Astigarragako bertso eskolara?

Garai hartan ez zegoen. Ni hasi nintzela bi aukera nituen: Oiartzun edo Hernani. Oiartzunera joateko modurik ez neukan, bakarrik ibilgailu propioan joaterik dagoelako, horregatik hasi nintzen Hernanin, autobusa zegoelako.

Berandu hasi baina... sendo. Hiru txapel dituzu eta...

(Irribarra) Bai, lehenengoa hamasei urterekin, 2001ean, beste bat 2007an eta azkena, iaz, Lizardi 2009.

Zein da bertsoetan irabazteko gakoa?

Batik bat egun horretan zer moduz ibili zaren, baina gero jokatu egin behar duzu sensazioekin, nola ari zaren, heldutasun puntua, pertsona bezala nola helitzen diozun gaiari... enfokea... Egia esanda, txapelketak baino gehiago egiten ari naizen ibilbidea baloratzen dut.

Zer da bertsoa?

Espresio bide bat. Azken finean, guztiok badugu "artista" txiki bat gure baitan eta artista horrek kanpora ateratzea eskatzen dizu; batzuk margotzen dute, bestek musika egin... ba gu, bertsoetan aritzen gara. Bertso bat espresio bidea eta lagun asko egiteko baliabidea da.

Badago bertso bat beste hizkuntzetara itzultzerik?

Ez dut inoiz hausnarketa handirik egin hortaz, baina iruditzen zait inoiz ezingo dela berdin geratu, bertsoak euskeraren muintetan baitira.

Bertsoetatik kazetaritzara... zerk bultzatu zintuen kazetaritza egitera?

Karreraren bigarren ikasturtean nengoela, oraindik egiten nion galdera hori nere buruari. Batik bat Nazioa eraikitzen laguntzeko sartu nintzen bide honetan, jendea iristarazteko gure herria, euskaldunon herria, Euskal Herria, testu liburutik aparte existitzen dela. Egunerokoan oinarritzen dira eraikuntza lanak. Eta Nazio eraikuntzan nere "ladrillo" hori jarri nahi nuen. Nire ustez, edozein herritan komunikabideek oso garrantzi handia dute, eta, alegia, gure herrian euskerazko komunikabideek ezinbesteko inportantzia daukate. Eta ez bakarrik guk emango ditugulako beste medioetan agertzen ez diren berriak, baizik eta lortu egin behar dugulako gure Herrian benetako normalizazioa lortzea gure hizkuntzarekiko, hau da, futbol mundiala bizi ahal izatea gure hizkuntzan eta berdin ospatzea besteen selezioen golak, demagun Togo, Espainia edo Senegalekoak.

Agian, zuk proposatzen zenuena irratitik?

(Irripartu) Beno... Bostetako diligentzian adierazten zen gure nortasuna daukan nazio bat: Euskal Herria. Nire saioa ez zen gerra kronika bat, eta normaltasunez sartzen ziren Behenafarroko berriak, Arabakoak edo Gipuzkoakoak, adibidez.

Nola bururatu zitzaizun irratsaio hori?

Ba ni aritzen nintzen albisteetan, eta albisteak oso karratuak dira. Baina beti saiatzen nintzen sormen pixka bat sartzen. Eta azkenean hizketan ari ginela magazin bat egiteko proposamena iritsi zitzaidan. Eta magazin hori prestatzen konturatu nintzen Euskal Herriaren errealitatea transmititzeko aukera paregabea neukala umore, jolasa eta irudimenaren bitartez.

Eta hain zuzen, Argia saria egindako lan horri esker eta bertso txapelketaren jarraipenarengatik lortu duzu...

(Pixka bat gorritua) Beno, egiten dudana gustatzen zait eta nik uste dut hori nabaritzen dela. Gustuko lanean ari bazara, hori transmititzen da. Dena den, emaitzak ondorioak dira, ez dira bilatuak.

Eta hemendik aurrera?

Galdera ikurra gainean. Momentu honetan hausnarketa handia egin behar dut.

URKIRI SALABERRIA

GURE IZARRA

elkartearen historia (IV)

AGUSTIN Urreaga

Egoitza berria

1962ko azaroan inauguratu zuten elkartearen egoitza berria, Astigarragako Norberto Almandoz plazako 1. zenbakian dagoena (ikus Basarriren kronika aurreko aldizkarian, 2009koan).

Hartutako erabakiak

Orduan hasitako ibilbide berrian, eta gaur arte, honakoak izan dira elkarteak hartutako erabakirik deigarrienak eta garrantzitsuenak:

- * **1966. urtea:** Telebista erostea, 27.000 pzta (162 euro). Telefonoa erostea, 3.000 pzta (18 euro).
- * **1977. urtea:** Ehizaren inguruko atala sortzea elkartearen baitan.
- * **1981. urtea:** Laurogei urtetik gorakoei egindako omenaldia Gure Izarra elkartearen egin zen.
- * **1987. urtea:** Elkartearen egoitza berriaren 25. urteurrena ospatu zen (ikus programa).

Emakumezkoen presentzia

Gure Izarra elkartearen ibilbidean emakumezkoak elkartearen sartu ahal izatearen ingurukoa izan da ahoz aho gehien ibili den erabakia. Honela hartu ziren erabakiak, azkenean emakumeek elkartearen sartzeko erabateko askatasuna izan arte:

Urtea	Batzarrean hartutako erabakia
1985	Igande eta jaiegunetan bakarrik sartzeko aukera.
1989	Igande eta jaiegunen bezperetan ere sartzeko aukera.
1993	Sagardo-denboraldian astegunez sartzeko aukera, baina kafea hartzeko bakarrik.
1997	Sarrera librea

Jarduerak

Elkartearen jarduerai dagokienez, aldiz, honakoak dira nabarmenenak: Hondartzako futbolaren garaia; ehizaren inguruko kirol-jarduera; Toka-txapelketa; Mus-txapelketa; Tortilla-lehiaketak; Barrikoteak, omenaldiak eta abar. Gaur egun ondorengo gizarte- eta kultura-ekitaldietan laguntzeko konpromisoa du hartuta Gure Izarra elkarteak:

Maiatzean	Zaharren omenaldia. Baserritarren jaia, San Isidro.
Uztailen	Sagardoaren festa, Santa Ana eguna. Gure Izarra elkartearen festa, San Inazio eguna.
Irailean	Sagar Uzta festa, Sagardoetxearekin batera.
Urria / azaroan	Ehiza (ehiza atalaren baitan txertatuta eta 33 urteko ibilbi-dea egin du dagoeneko).

Ehiza

Ehizaren inguruko kirol-jardueraren baitan, gokiko argazkia 2008an antolatutako txapelketa batekoa da, txakurrekin egindako ehiza txikikoa, eta bertan saritutako lau lagunak agertzen dira, Gure Izarra eta La Guipuzcoana elkarteetako presidentekin batera. Ezkerretik eskuinera:

Miguel Jauregui: Beteranoen arteko 1. sailkatua.

Angel Mari Zuaznabar (Potono): Gure Izarra elkartearen presidentea

Gaizka Irigoien: 2. sailkatua.

Ioritz Zuaznabar (Potono): 1. sailkatua eta, beraz, plater-tiroko txapelduna.

Usarraga jauna: La Guipuzcoanako presidentea.

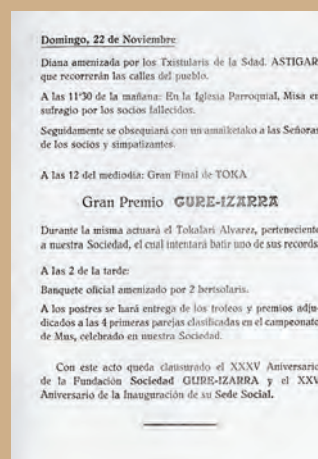
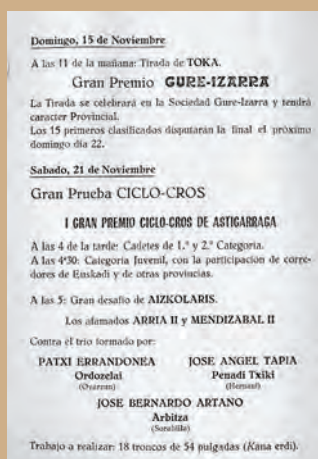
Egoitz Zapien: 3. sailkatua

Azkenik, bazkide eta lagun guztiei gogorarazi nahi diegu, eta batez ere zuzendaritza-batzordea osatuko dutenei, 2012an urteurren hauek ospatuko dituela Gure Izarra elkarteak:

50. urteurrena (urrezko ezteiak), gaur egungo egoitzan dagoenetik (1962),

60. urteurrena, jolas-elkarte gisa eratu zenetik (1952)

90. urteurrena, kirol-elkarte gisa sortu zenetik (1922).

"JOLASEAN IZAN NUEN NIRE LEHEN HARREMANA ZINEAREKIN".

Aurtengo udaberrian komunikabide askotako orriak bete ditu JON GARAÑO zinegileak bere lehen pelíkula luzea "80 egunean" estreinatu duelako. Guk hortik hasi, azken lanatik eta atzera egin nahi izan dugu berarekin.

Garbiñe: Zer moduzko harrera izan du "80 egunean" pelikulak?

Jon: Oso kontentu gaude, kritikak oso harrera ona egin dio eta gainera euskaraz egindako pelikula izan arren Madrilen eta Bartzelonan bi aste egon da zine aretoetan eta hori azpitutuluarekin ikusi behar dutela kontutan hartuta arrakasta txiki bat da.

G: Salto handia al da kortoetatik pelíkula luzera igarotzea?

J: Bada saltoa, kortoetan zuk zuzentzen duzu, produzitzen eta beste hainbat lan egiten dituzu baina hemen aktore eta talde tekniko oso bat zuzentzen duzu.

Gainera presio gehiago duzu, eritzi publikora iristen da zure lana eta inbertsoreak ere hor daude.

Errodajeko 6 aste izan dira, jende ugari eta lan guztiak lotura estua izan behar du. Beraz oso ezberdina da orain arte egindakoetatik.

Astigarragako baserri bat aukeratu genuen hasieran pelikula honarako, Santiomendiko baserri bat baina azkenean ez zen posible izan.

G: "80 egunean" pelikulak, adineko bi emakumeen arteko homosexualitatea jorratzen du besteak beste. Tabuen kontra joan zarete?

J: Ez, historia bat pentsatzen duzunean ez zara hortaz jabetzen, gure asmoa ez da izan probokatzaileria izatea.

Guk errealitate bat erakutsi nahi genuen naturaltasun osoz.. Askok esan digute lesbianak, adinekoak eta euskaraz...pelikula bat komertziala izatearen kontra-

ko osagarriak hartu ditugula baina istorioa horrela jaio zen eta gidoia egiterakoan ez genuen horrelakorik pentsatu.

Gero produzitzerakoan izan ditzakezun zailtasunez ohartzen zara, aktoreak aukeratzea, istorioa sinesgarria izatea... eta badirudi hori lortu dugula.

G: Jose Mari Goenaga eta biek zuzendutako pelikula honek seriotasuna eta umorea nahasten ditu?

J: Bizitza bezalako pelikula da, drama hor dago baina umore ikutuekin.. irrifarrea sortzeko moduko umorearekin.

Euskal zinemagintzan umorera asko jo dugu eta orain beste ate batzuk ere irekitzen ari dira.

G: Eta etorkizunerako zer proiektu?

J: Luzemetrai baterako gidoia idazten ari naiz, Venezuelan ere izan naiz Gobernu kanpoko erakunde batentzat dokumentala egiteko eta mahai gainean dokumental luzea egiteko proiektua dugu.

Donostiako bi ahizpen istorioa kontatu nahi dugu, Arrietatarrena. Paralisia duten bi ahizpa dira eta begien bidez komunikatzen dira.

Nire asmoa denetatik egiten jarraitzea da: kortoak, gidoiak idatzi, dokumentalak eta noski pelíkula luzeak ere.

G: Orain atzera egingo dugu, kortoan garaira...

J: Guztira 7 egin ditut zuzendari modura: dokumentalak eta fikzioak eta produkzio lanetan adibidez arrakasta izan zuen "Luzio" laburmetraian aritu nintzen.

Elkarrizketaren puntu honetan ikasle garaira haurtzarora eta zinearen bidea jarraitzeko erabakia hartu zuen unera salto egitea erabaki dugu.

G: Noiz sentitu zenuen zinerako afizioa?

J: Nire etxea oso normala izan da, ez da zine askorik ikusi baina etxean bazegoen bideo kamara eta nere "txorradak" grabatzen nituen.. Neri gainera ikusle modura zinea beti gustatu zait.

Horregatik ikusentzutezko karrera egitea erabaki nuen baina oraindik EHUn ez zegoen martxan eta kazetaritza hasi nuen.

Karrera egiten ari nintzela Larrotxeneko kultur etxean kortoen ikastaro bat egin nuen eta karrera amaituta egun batean zinean kasualitatez nire unibertsitateko kide bat topatu nuen eta hark esan zidan Urnietan Sarobeko Zine Eskolara apuntatu zela, buruari buelta pare bat eman eta probatzea erabaki nuen.

Hantxe ezagutu nituen gaur egungo nire lankideak eta kortoak egiten hasi ginen, gauzak ondo atera eta horrela 10 urte.

Lehen urteak gogorrak izan ziren, ordurik gabe, solatarik gabe, baina gogo handia genuen, bokazioa. Gaur egun ez dut uste orduan egindakoak egingo nituenik.

...etxean bazegoen
bideo kamara eta nere
"txorradak" grabatzen
nituen...

G: Eta txikitan zer pelikula mota zenituen gustuko?

J: Gogoratzen dut "ET" ez zitzaidala gustatu, beldurra pasa nuen baina oso gustora gogoratzen dut txiki txikitan Izeba Bittorik eramaten ninduela zinera James Bond edo eta Bud Spencer eta Terence Hill-en filmeak ikustera.

G: Gogoratzen al duzu kamara batekin egindako lehen lana?

J: Bai, 14 urtekin etxeko kamara hartu eta ordurarteko nire bizitzari buruzko grabazioa egin nuen jolasean... nik bakarrik ulertzen nuen eta oso ondo pasa nuen jolasa izan baitzen.

G: Beraz zinea beti izan duzu alboan....

J: Bai, gainera 17 urterekin Donostiako Zinemaldiko epaimahaikide gaztea izan nintzen eta esperientziak "harrapatu" egin ninduen... 5 urtez izan daiteke epaimahaikide eta nik txartela trukatu nuen seigarrena ere egiteko.

G: Eta gaur egun Zinemaldia beste begiekin ikusten al duzu?

J: Orain lanera banoa ere, egun bereziak dira oso, aspaldi ikusi gabeko ofiziolakideekin alkartzeko aukera ematen dizu eta aurten gainera bereziagoa izango da Zinemiran "80 EGUNEAN" pelikula emango delako eta kortoen erretrospektiban "Luzio". Egia da orain euskal zinearen parte sentitzen naizela. Gainera uste dut hemengo istorioak guk kontatu behar ditugula kanpokoek beste ikuspegi bat emango diote eta beti...

Eta amaitzeko Jon Garañoren barru barrura jo dugu eta bera nondarra sentitzen den galde egin diogu.

-. Ni arraroa naiz, Astigarragan jaio eta 3 urtekin Donostiara joan nintzen bizitzera baina ikastolara hona etortzen nintzen eta lagun asko hemengoak ditut. Gainera familia bertakoa da, beraz, ni %100 astiartarra sentitzen naiz eta %100 donostiarra ...sentimendu batek ez du nire kasuan bestea ukatzen.

GARBIÑE SAN MIGEL

Teucrium botrys landarea, Txoritokietako altxorra

Leire Oreja eta Joseba Garmendia
Aranzadi Zientzia Elkartea

Teucrium botrys landarea labiatuen familiako espeziea da. Munduan zehar Europan eta Afrika Iparraldean bizi da eta Euskal Herrian bere presentzia arraroa da. Euskal Herriko eskualde mediterraniarrean kokatzen dira ezagutzen diren zita gehienak eta eskualde atlantiarrari dagokionez, Sopuertan (Bizkaia), Hiriburun (Lapurdi) eta Txoritokietan soilik aipatu da. Landare hau leku eguzkitsu, lehor eta harritsuetan hazten da, kareharri edo kare-konglomeratuen gainean, baita bide bazterretan eta bertan beheara utzitako labore-lurretan ere.

Txoritokietako karst batean sortutako aretan hazten da *Teucrium botrys* landarea. Leire Oreja.

10-35 cm arteko altuera du eta loreak arrosa-more kolorekoak dira. Bere generoko espezieetatik berezigarrien egiten duten ezaugarriak bere hostoak dira, zatikatuak daudenak (bipinnatisektuak).

Gipuzkoan eta Euskal Herriko isurialde kantauriarrean oso arraroa den arren, espezie hau ez du inolako legerik babesten. Hala ere, aurtan IHOBE erakunde publikoak Euskal Autonomia Erkidegoan dauden landare-espezieen Zerrenda Gorria argitaratu du IUCN nazioarteko erakundeak (International Union for Conservation of Nature) ezarritako irizpideak jarraituz. Zerrenda honetan landare-espezie batek duen desagertzeko arriskua ebaluatzen da eta honen arabera, *Teucrium botrys* kaltebera ("vulnerable" ingelesez) kategorian sailkatzen da.

Adiberaz eta begiak zabal zabalik ibili Txoritokieta inguruak bisitatzen dituzuen hurrengoan! Garrantzi eta interes berezia dituen landaretxo honekin topatzeko aukerak izango baitituzue, Gipuzkoan beste inon topatu ezin den altxorra!

Txoritokietan, lehen aldiz Ibai Olariagak 2004. urtean karst baten gainean sortutako aretan ikusi zuen, Gipuzkoarako lehen aipamena izan zen. Landarearen lagin bat hartu zuen eta egun Aranzadi Zientzia Elkarteko ARAN herbarioan gordetzen da. Ordutik hona, ez da herrialdeko beste inongo txokotan topatu.

Teucrium botrys landarea hain arraroa denez, ez du izen arruntik gure eskualdean. Urteko landarea da, hau da, urte berean hazitik hozitu, egitura begetatiboak (hosto eta zurtoina) nahiz ugal-egiturak (lore eta haziak) sortu, hil eta desagertzen da hurrengo urtean haziak berriro hozitu arte. Beraz, negu partea hazi moduan pasatzen du lurzoruko hazi-bankuan.

Aranzadi Zientzia Elkarteko ARAN herbarioan gordetzen da Ibai Olariagak 2004. urtean hartu zuen landarea. Leire Oreja.

Goldea elkartearen ekimenaz 10.000 litroko kupela gauzatu zen herriko plazan, joan zen urteko Santa Ana jaian. Asturiasko Jose Manuel Sanchez kupelgileak eta bere lantaldeak egin zituzten osaketa lan guztiak, eta Andoni Luis Aduriz eta Bixente Arrieta sukaldariek kupelaren aurkezpena egin zuten herritar eta sagardogile askorekin batera.

IDI-DEMAK FRANTZESILLAGA ETA ASTIGARRAGAKO BENTETAN

Frantesillagaberriko Joxe Loinaz eta Patxi Arizmendi, baserriko idi eta behi batekin deman.
Jueza edo epailea erlojuari begira dago (1975.urte ingurua).

JOSU TELLABIDE

Aida Gorri! Eutsi Arrio!

Tira Motza! Ongi, ongi Txato! Esti Beltza!

Benta eta Frantesillaga inguruko bazterrak oihu horiekin bete zuenetako bat da Frantzisko Arizmendi Zuloaga, Errenteriako Lopene baserriko semea. "*Patxi itzaia*" esanda ezaguna, idi-apustuen zaletasuna piztu zuen Frantesillaga inguruan. Lopene baserritik Frantesillagaberrira pasa zen bizitzera, bere familia-rekin batera. Landarbaso, Añarbe, Urdaburu nahiz inguruko beste mendietan aritzen zen basolanetan bere basamutil taldearekin. Zabalbera deitzen den etxean zegoen zerrategia eta han zerratzen zituzten Patxi eta bere kuadrilak inguruko mendietatik ateratako zuhaitz enborrak. Baina antza lan kontuak okertu eta Zabalbera erosita, sagardotegia zabaldu zuen, behin zerrategiaren negozioa itxi ondoren. Auzoko ia sagardo guztia egiten zuen Lubeltzaberri baserriko sagardoa zuen bertan salgai.

Baina Patxi lanbidez itzaina zenez, sagardoa saltzeaz gain, 1968. urte aldera inguruko lehen idi-demak antolatu zituen bere idi pare eta inguruko baserrietakoen artean, maiatz baten erdialdera. Hasieran lur soil eta legarrezko zoruan jokatu ziren etxaurrean, baina dema-plaza txukuna antolatu zuen gero. Horretarako harri biribilak edo errekarriak behar eta Urumea ibaiertzean ibili ziren bila. Baina han moduzkoak aurkitu ez eta Igeldoko arroketatik, Agitixabal parajetik, ekarri zituzten 1970. urte inguruan. Zakutan jaso eta itsasertzetik traktore txiki batean kamioi batera igo zituzten, ondoren hiruzpalau bidaiatan Frantesillagara eramateko. Garai hartarako bukatuak ziren itzainen ibilbideak eta antzinako gurdi nahiz lerak, G.M.C. kamioiek ordezkatu zituzten mendiko bideetan basoak ustiatzeko lanetan.

Udaberriko maiatzaren 15a, San Isidro eguna, egun handia izan zen Astigarragako Bentetako eta inguruko herritarrentzat. Frantesillagako sagardotegian ospatu zen festa, Patxi eta bere familiak antolatuta guztia: bertsolariak, trikitixa, aizkora-proba, toka, bazkaria eta... nola ez, idi-demak!

1970-1980 bitarteko hamarkadan oso festa giro polita sortzen zen Benta aldean. Jende andana etortzen zen bazter guztietatik, idi pareak baserri guztietan zeuden, nonahi. Ezagunak ziren Astigarragako Gorritienekoak, Buenabenturakoak, Oiarbidekoak, Atxurrokoak, Matsa tabernakoak... Oiartzungo Iturriozko Zulutibarrekoak ere bai, eta urrutirago joanda, Hernaniko Lastaolako Kaxpar Otegirenak edo Ibaetako Urreztiarpiko Domingo Erkiziarenak, eta auzokoak bertakoak: Patxi berak zituenak, Zamalbideko Migel Manzisidorrenak, Aparolakoak, Frantzesillagaberrikoak, Intziñartekoak, Egiederkoak... Aipatutako azken lau baserri horietan oraindik ere badiutuzte idiak ukuiluan.

Baina dema-plaza hori pribatua zenez eta idi-demetarako berebiziko afizioa zegoenez, 1983. urtean Astigarraga oraindik Donostiako udalerriaren parte zenean, frontoi eta dema-plaza berria eraiki zuten. Orduan ere, probalekuaren zoruko harri biribilen bila Igeldo partera jo behar izan zuten, lehen bezala. "Auzolan" izena jarri zioten instalazio berriari, Benta eta Frantzesillaga aldeko auzotarrek auzolanean egin baitzuten.

Probaleku berria eraiki zela ospatzeko egundoko idi-proba txapelketa antolatu zuten 1984. urteko San Isidro festaren inguruan. Berrogei idi pare baino gehiago aurkeztu zituzten txapelketara! Bizkai aldetik franko etorri ziren, baita Aia, Azkoitia, Azpeitia, Zestoa eta Beterriko beste hainbat lekutatik ere, eta noski, ezin huts egin, bertako baserrietakoek. Hiru asteburu jarraitari jokatu ziren demak, larunbat, igande eta astelehenean. Proba egun bakoitzean, lauzpabost idi pare izaten ziren lanean. Hura zen giroa, haiek ziren itzainen orruak: *"Aida Gorri! Eutsi Arrio! Tira Motza! Ongi, ongi Txato! Esti Beltza!"*. Hori dena apustuetako artekariaren oihuen artean: *"berrogei (plaza) baietz! Hogeita hemezortzi ezetz!"*. Hirurehun edo lauhurehun bat ikusle biltzen ziren jaiero Donostiako Udalak jarritako sariak nork irabaziko zituen ikusteko.

Garai haiek joan ziren, ez dago atzerabiderik; oroitzapen politak gelditu zaizkigu, ordea. Gaur egun, idi-demetako zaletasuna galtzen ari da, ez du bederen lehen zuen txisparik. Hala ere, aurtengo San Isidrotan jokatu dira idi-demak Bentako probalekuan: auzo ingurukoak diren Garaiar eta Egiederko idi pareak ibili dira lehian.

Aparolako Genaro Odriozola eta Angel Mari Etxeberria (osaba-ilobak). Baserriko idi eta behi batekin deman 1975ean.

IDI-DEMETAKO ZENBAIT ARAU **ETA JAKINGARRI**

1.- Dema-plaza harri biribilez edo errekarritz egingako zoru gogorreko errektangelu zabala da, "zintetan" zatitua. Frantzesillagako plaza 22,40 metro luze eta 6 metro zabalekoa da, eta 8 zintetan zatituta dago, 2,80 metro zabalekoa bakoitza. Pisu ezberdineko 4 harritzar edo demarri daude: 2.000 kilo, 1.600 kilo eta 1.400 kilo dituzte gutxi gorabehera.

2.- Idi pareak uztarturik, idia eta behia, edo behorra, ibili izan dira Frantzesillagan.

3.- Idi pareen batz besteko pisuak 1.250 kilo izan behar du. Handik gora pisatzen badute harriari gainkarga bat ezartzen zaio: kilo bakoitzeko kilo eta erdiko gainkarga. Pisua jakiteko inguruko bascula batean pisatzen dira.

4.- Idiek dieta bat jarraitzen dute: baba, soja, lastoa... ematen zaie. Dema aurretik hiru egun lehenago, urik ez dute edaten eta azken egunean baraua egiten dute.

5.- Ordu erdiko lana izaten dute dema-plazan. Abiatzeko epaileak txistua jotzen du eta bukatzerakoan ere bai. Dema-plazan punta batetik bestera eta buelta, plaza gehien egiten dituenak da irabazle.

6.- Akuiluarekin eragiten zaio. Eztenak 11 milimetroko luzera baino gehiago ezin du izan. Lana bukatzen denean ozpinarekin sendatzen zaizkie zauriak.

7.- Bada federazioa, eta honek bidaltzen ditu epaileak. Bere agindupean egiten da lan, eta honen erabakiak apelatu ezinak dira.

8.- Idi-demetan apustuak jokatzen dira: idiek zenbat plaza egingo dituzten asmatu behar da. Artekariak egiten den apustuaren zenbatekoaren % 12ko artekari-saria eramaten du.

Patxi Arizmendi Zuloaga eta Kontxi Loinaz Azpiazu senar-emazteak etxeko idi batekin Zababerako atarian.

El caserio Mendiola: productor de sidra desde el siglo XV

Es un hecho constatado por todos que hoy en día Astigarraga es uno de los municipios vascos que mayor reconocimiento tienen en la elaboración de un producto autóctono: la sidra. Además, la identificación es tal, que decir Astigarraga viene a ser sinónimo de hablar de producción de sidra y sidrerías.

Lourdes Odriozola Oyarbide

Mendiola baserriko aurrekaldea. 1981eko urtea.

Sin embargo, esto no es una realidad tan sólo circunscrita a nuestro tiempo sino que se remonta al menos a mediados del siglo XIX, cuando escritores paisanos y foráneos, y viajeros que venían a visitar nuestra tierra ya ensalzaban la calidad y bonanza de la sidra de Astigarraga sobre las del resto de Gipuzkoa. Este hecho tiene mucha importancia habida cuenta que ocurrió, precisamente, en un momento histórico en el que se estaban produciendo importantes cambios sociales, políticos y económicos, básicamente, como consecuencia del triunfo del pensamiento e ideales liberales y del traslado de las aduanas del interior a la costa en 1841. Merced a ello, el mundo urbano fue imponiéndose al rural, y las actividades manufactureras y terciarias desplazaron definitivamente a la agricultura y ganadería.

Hasta que ese día llegó, el cultivo de la manzana y la producción de la sidra fue una actividad económica de gran tradición en el País Vasco, y muy particularmente en Gipuzkoa. Este trabajo no sólo ocupó a muchas familias sino que la manzana y la sidra estuvieron durante la Edad Moderna entre los

principales ramos productivos de la agricultura vasca. Las autoridades provinciales y municipales fueron muy conscientes de esta realidad, de ahí su temprana preocupación por proteger los manzanos y la venta de la sidra, así como la calidad del producto a comercializar, tal y como lo atestiguan los Fueros de Gipuzkoa y las Ordenanzas Municipales de varias villas guipuzcoanas (como por ejemplo, las de Zumaia, Oiartzun e Irun).

Astigarraga y la entonces conocida como "tierra de Murguía" no fue una excepción dentro del panorama descrito, pues la documentación de archivo corrobora, una y otra vez, que ya para el siglo XVI la manzana constituía el cultivo por antonomasia de los vecinos de este lugar. Por ello, no es de extrañar que ya entonces hubiere dentro de esta jurisdicción varios caseríos dedicados a la elaboración de sidra para su posterior comercialización. Uno de ellos actualmente sigue en pie y algunos de sus actuales propietarios -los Astarbe-, al igual que antaño lo hicieron sus antepasados, se dedican al negocio de la sidra. Nos estamos refiriendo al caserío Mendiola, sito en el barrio de Galtzaur.

1563: La primera noticia de Mendiola

La primera noticia que hemos localizado sobre lo que en aquél entonces se conocía como casería de Mendiola data de 1563. En esta fecha, Catalina de Alcega (viuda de Martín de Aizarna) y su hija María Martínez de Aizarna se repartieron la casa y todos sus pertenecidos en dos partes iguales por las desavenencias surgidas entre ambas a causa del cumplimiento, o no, de las cláusulas de la escritura de donación que firmaron cuando la última iba a contraer nupcias con un tal Joanes de Tafalla. Por este contrato hemos verificado que el inmueble ya existía en tiempos del matrimonio de Catalina de Alcega y Martín de Aizarna, por lo que su antigüedad se retrotrae por lo menos a la década de 1550¹.

Pese a lo que a primera vista pueda parecer, este desencuentro entre madre e hija no supuso la realización de obra alguna en el interior de la casa, puesto que no fue hasta 1740 cuando, nuevamente, por diferencias que surgieron entre la heredera mejorada y sus hermanos se procedió a dividirla en dos partes iguales. A partir de esta fecha, y hasta mediados del siglo XIX, el hábitat familiar de Mendiola contó con dos cocinas, tres aposentos o alcobas, un establo para el ganado y un zaguán en el exterior². Es decir, muy pocas dependencias para dos plantas de casi 300 m² cada una de ellas.

El lagar del siglo XVI

El resto del suelo del caserío estaba ocupado, ya en el siglo XVI, por un lagar de madera y el espacio destinado al almacenaje de las cubas o "kupelas" para la sidra, y las herramientas y utensilios para el cultivo de la manzana y la labranza de las tierras. Aunque los documentos históricos localizados no nos proporcionan detalles de las características que tenía este lagar, es muy probable que, tal y como acontecía en los caseríos guipuzcoanos del siglo XVI y primera mitad del XVII, se tratase de un artefacto de inmensas proporciones que ocupaba todo el eje longitudinal del edificio en sus dos plantas. Estas máquinas basaban su funcionamiento en los principios de las primitivas presas romanas y estaban formadas por una gruesa viga horizontal, que podía medir hasta doce metros de largo, que se hacía descender hasta apisonar la masa de manzanas colocada bajo ella, mediante un enorme tornillo de madera. En cambio, sí sabemos que este artificio fue sometido a diferentes mejoras para su acondicionamiento en los últimos años del mil quinientos, realidad certificada en la escritura de codicillo suscrita por Tomás de Tafalla el 18 de mayo de 1591 en la que se decía que:

"[...] Yten declaro que debía a la dicha María, su hermana, de los dineros que en su ausencia alló prestados para hazer la obra delos lagares de su casa de Mendiola de rresta de los diez ducados; y digo que los dichos diez

ducados no se deben a la dicha María, su hermana, sino a la persona a quien ella se los dio y ella sabe quien es y manda que se le paguen los dichos diez ducados a la persona que ella lo sabe, con la mayor brevedad que se pudiere por la buena obra que hizo [...]"³.

Todo induce a pensar que este lagar estuvo funcionando hasta mediados del siglo XVII, momento en que el matrimonio formado por Martín de Larramendi y su segunda mujer María de Esteban de Arrospide, procedieron a sustituirlo por uno nuevo. Asimismo, es muy probable que realizaran esta operación aprovechando las mejoras y reparaciones que llevaron a cabo en el habitáculo del caserío⁴.

El emplazamiento y propiedades del caserío

Esta distribución interna del inmueble no fue casual y tuvo una directa relación con su emplazamiento habida cuenta que fue levantado en un lugar privilegiado y estratégico para la producción de la sidra. Privilegiado, porque a juzgar por las noticias localizadas en los documentos, en el siglo XVI tenía entre sus pertenecidos algunas de las tierras de mejor calidad de Astigarraga para el desarrollo de las actividades agrícolas; más concretamente, sus propiedades llegaban hasta el término de la "Ribera", que era uno de los más fértiles y en donde mejores cosechas recogían porque disfrutaba "de algún riego natural por el derrame de muchas y buenas fuentes que se encuentran en todas las direcciones"⁵. Y estratégico, porque estaba al pie del camino real que unía Astigarraga con Erreterria; es decir, la principal vía de comunicación terrestre de los siglos XVI y XVII, lo que le facilitaba el transporte de la manzana y posterior comercialización de la sidra.

Junto con todo ello, este edificio contó, ya para el siglo XVI, con un notable volumen de posesiones que posibilitaron que sus dueños pudieran vivir y, no subsistir, de las ganancias producidas con su explotación agrícola y ganadera. Precisamente, por el repartimiento que se hizo del mismo en 1563 sabemos que para esta época contaba con tres parcelas, dos de ellas dedicadas al cultivo y plantación de manzanos, que eran:

1. El manzanal llamado Mendiola, que se extendía desde la misma puerta del caserío hasta las tierras del caserío Argindegi. Este terreno tenía por linderos el camino público que iba de Astigarraga a Erreterria, el manzanal de la casa de Recalde y por último, el manzanal, montes y tierras de la casa Zapiain.

(1) A(rchivo) H(istórico) de P(rotocolos) de G(ipuzkoa): 3/932, fols. 10r-13v^o.

(2) A.H.P.G.: 3/1348, fols. 3r-6v^o.

(3) A.H.P.G.: 3/974, fol. 29v^o.

(4) Dato aportado en la escritura de capitulaciones de matrimoniales de Pedro de Larramendi (hijo de Martín) y María de Guruceaga firmada el 17 de enero de 1675 en la casa solar de Argindegi [A.H.P.G.: 3/1218, fol. 7r].

(5) MADDOZ, Pascual: Guipúzcoa: 184-1850 (Edición facsímil). Ámbito, Donostia 1991, p. 26.

2. Una huerta situada debajo de la vivienda familiar y que llegaba hasta un vivero de manzanos, también, de sus pertenecidos. Esta parcela limitaba por una parte con el castaño de Pedro de Igeldo y por otra, con la huerta que estaba encima de la casa de un tal Larramendi.

3. Finalmente, otro pedazo de tierra pegante a las heredades del caserío de Juanes de Zapiain en la que había plantados robles y castaños en toda su extensión⁶.

La preocupación por cultivar manzanas de calidad

Con el paso de los años en estas heredades se procedió a realizar nuevas plantaciones de manzanales, así como de algunos castaños y robledales; pero, también, a ellas se adjuntaron otras nuevas como consecuencia de las dotes matrimoniales aportadas por los cónyuges de los herederos mejorados de Mendiola. Asimismo, queremos llamar la atención en el hecho de que desde fechas muy tempranas sus patronos mostraron una especial preocupación por cultivar en sus pertenecidos manzanas de gran calidad. Uno y otro contribuyeron a su continua revalorización.

Poseemos pocos datos de los cuidados que los titulares de Mendiola daban a sus plantaciones y

viveros de manzanos porque, salvo en una ocasión, explotaron directamente sus propiedades. Es decir, no procedieron al arrendamiento de sus tierras y en consecuencia, no suscribieron contratos de este tipo que son, precisamente, los que aportan datos e información a este respecto.

Pues bien, esta escritura de alquiler fue firmada por Tomás de Tafalla y su casero Luis de Oronoz y el hijo de éste, Antonio de Oronoz, el 22 de febrero de 1594. Por ella, Tafalla cedió a los Oronoz "la casa llamada de Mendiola con sus cubas y lagares, huerta y manzanales e todo su pertenecido"⁸ por espacio de seis años, que comenzaron a correr el 1 de enero de dicho año, y una renta anual de 7 ducados. El principal objeto de la firma de este documento no fue el conseguir ingresos económicos complementarios por parte de su dueño (enrolado en una de las escuadras de la Real Armada), sino asegurar el adecuado cuidado de sus manzanos y realizar nuevas plantaciones mientras estaba ausente sirviendo al Rey. Es por esta razón por lo que en este manuscrito se especifica con todo lujo de detalles los deberes y trabajos que tenían que efectuar los arrendatarios del caserío a los manzanos ya existentes, así como a las nuevas plantaciones que efectuasen durante los años de su inquilinato. En concreto, textualmente se señalaba que los Oronoz se obligaban a:

Mendiola baserriko atzekaldea. 2010eko urtea.

"[...] Y más que ayan de adreçar en cada año de las labores que se acostumbra de cabar y layar y adereçar en los ondos y dar sendas cestas de estiércol a los mançanales de dos a dos años, a la heredad que está dela dicha casa a la parte del río. Y más que sean obligados de hondear bien y debidamente en un codo de hueco el otro mançanal biejo que está en frente dela dicha casa en cantidad de plantío de trescientos pies de mançanos para que pueda plantar en el mançanal nuevo de aquí al dicho primero día e henero primero teniente. [...] Y que adelante, también hondeen la demás tierra que queda en el dicho mançanal dentro de quatro años. [...] Pero que si primero quisiere abrir y hondearla el dicho Tomás para plantar mançanal, lo pueda hazer libremente como y quando quisiere. Y que después de plantado el dicho mançanal los dichos Luis e su hijo y qualquier dellos sean obligados de les adreçar en cada año dándolas como está dicho para lo demás sendas cestas de estiércol a cada mançano de dos sendos años, así a los nuebamente plantados como a los demás mançanos de las dichas heredades como quedan bien adreçados [...]"⁹.

La atención a los manzanales

Los inquilinos cumplieron a la perfección lo referente a la plantación de los nuevos manzanos, y entre 1594 y 1596 colocaron en los pertenecidos de Mendiola doscientos catorce ejemplares, que fueron sacados de los viveros de Tomás de Tafalla y para lo que tuvieron que contratar a veintiún jornaleros¹⁰. Empero, no podemos decir lo mismo del cuidado dispensado a los manzanales porque en la escritura de fenecimiento de cuentas suscrita entre las dos partes el 19 de enero de 1599 se señalaba explícitamente que:

"[...] El dicho Tomás les avía cobrado y pagado a los dichos Luis de Oronoz y su hijo cierta cantidad de reales para en pago del [trabajo] en el campo y algunos mançanos que an plantado en las dichas tierras en llendas y demás dello, que los cinco años no les avían pagado ninguna cossa del dicho arrendamiento conforme a la dicha escritura y dela cuya manera los susodichos avían endeçado las dichos mançanos y dadles el estiércol que heran obligados a su forma a la dha escritura y demás dello por culpa y diciendo dello serbido dichos avían rrevido mucho dano los mançanales nuebamente plantados en las dichas tierras e donde se avían puesto todos dichos mançanos y de la misma manera los demás que de primero abía en la dicha cassa por raçón de no darles sus labores y abonos conforme a la dicha escritura y sobre todo ello abiendo puesto cada parte su persona para la berificación de todo lo susodicho [...]"¹¹.

Parece ser que el esmero en la atención de los manzanales fue una práctica que se transmitió en Mendiola de padres a hijos, lo cual les permitió producir sidra de buena calidad así como vender y comercializar una parte de su producción. A raíz de de esta filosofía de trabajo, en algunos momentos de la Historia los nombres de sus titulares figuraron en la nómina de los principales cosecheros de sidra de Astigarraga, como por ejemplo, en 1765, 1923 y 1931¹².

A modo recapitulativo

señalar que la tradición sidrera

de Mendiola iniciada en el siglo XVI,

se ha mantenido a lo largo del tiempo

y ha llegado hasta nuestros días,

generación tras generación.

Es por ello por lo que hoy en día

Mendiola - actualmente bajo

la razón social de Astarbe

Sagardotegia- ostenta el "título" de ser

una de las sidrerías más antiguas

de Astigarraga y,

quizá también, de Gipuzkoa.

¡Qué así sea

por otros muchos años más!

Joxe Manuelen aita eta Urren aitona 1983ko urtea.

(6) A.H.P.G.: 3/932, fols. 10r-13vº.

(7) A.H.P.G.: 3/964, fol. 89r; 3/977, fols. 65r-66vº; 3/979, fol. 123r; 3/231, 9r-10vº; 3/1078, fol. 91vº; y 3/1218, fol. 6vº.

(8) A.H.P.G.: 3/977, fol. 65r.

(9) Ibidem, fol. 65r-65vº.

(10) A.H.P.G.: 3/979, fol. 123r.

(11) A.H.P.G.: 3/231, fols. 9vº-10r.

(12) A(rchivo) G(eneral) de G(ipuzkoa): JD IM 2/23/43; LAFFITE OBINE-TA, Vicente: La industria sidrícola. Imprenta de la Diputación de Gipuzkoa, 1925; y Relación de la existencia de sidra en la Provincia de Guipúzcoa para el pago del impuesto concertado por la Exma. Diputación. Año 1931-1932.

esan eta egin !

ERRONKA ETA MARKA BETE DUGU: 311 kizki-lagun bildu ditugu

Astigarragako Goldea elkar-teak kizkiarekin sagar biltze herrikoirako deia egin zigun herritarroi, Sagardun partzuergoak antolatu zuen IX. Sagar Uzta 2009 jaiaren baitan. Lehen sagar biltze herrikoi hori irailaren 27an egin zen, J. Barandiaran plazan, 12:30ean.

Bilketa honetan, marka hauxe ezarri nahi zen: gutxienez 300 lagun bildu eta aldi berean sagarrak kizkia-ekin biltzen. Ekintzak hiru pauso zituen: kizkia jaso, sagarrari kizkia sartu eta lurretik goratu eta sagarra saskiratu.

Jokin

2009/12/22

*joan zinen eta hemen zaude
zu gurekin gu zurekin elkarrekin gaude*

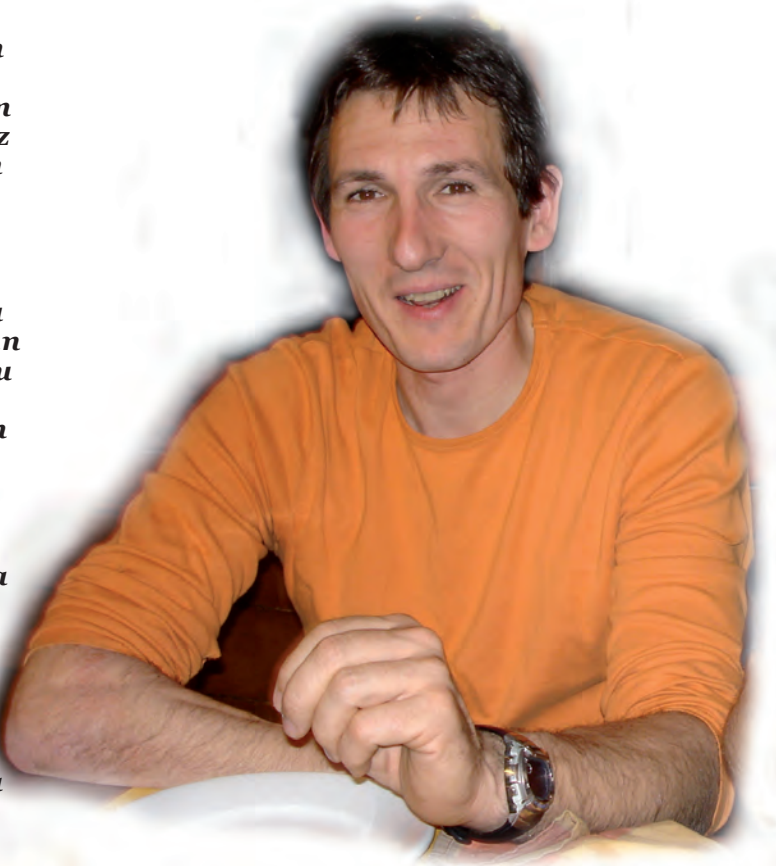
*abenduan azkenetan
bihotzak negar betean
Jokin joan zinelako
gugandikan bat batean
omenduz kantari gatoz
negar malkoen artean*

*lanean eta herrian
gizatasunaren maisu
besteeri laguntzeko
bihotz zabala zinen zu
besterentzat ona zendun
zeuretzat hutsegin dizu*

*sagardoaren munduan
langile ta aditua
kirol mota ugaritan
gogotikan aritua
bidea egina dago
ta bada nork jarraitua*

*seme senar ta guraso
goxo ta zoragarria
lagunen lagun izana
gizon eredugarria
maitasuna da betiko
lotzen gaitun lokarria*

Sebastian Lizaso

**JOKIN Otaño
oroimenezko
herri kirolarion topaketa**

Plaza. Indalezio Ojangurenen argazkia.

GURE ASTIGARRAGA argazkitan

Arantxa Arzamendi

Aldizkari honetan Astigarragako argazkien bilduma bat sortzearen alde aritu izan naiz, duela bizpahiru urteko zenbakian, Ormaiztegiko Zumalakarregi Museoan XIX. mendeko albuma atalean agertzen diren irudiak aipatu nituen. Oraingoan, Gipuzkoako Foru Aldundiak martxan jarri duen ekimen baten berri eman nahi dizuet. Kultura eta Euskara Departamentuak, GureGipuzkoa izena duen proiektua sortu du, Gipuzkoarekin lotura duten argazkiak bildu, digitalizatu eta webgunean ikusgai edukitzeko. Dagoeneko bilduma interesgarriak zintzilikatu dituzte, hain zuzen, Indalecio Ojanguren eta Sigfrido Koch argazkilarien bildumak, eta badira gerora eskuragarri jarriko diren bildumak ere, besteak beste, Juan San Martin eta Jesus Elosegirenak. Aipatutako Ojanguren eta Koch-en bildumetan Astigarragako hainbat argazki ditugu.

Artikulu hau bukatu ondoren egunkarietan irakurri dut Gipuzkoako Foru Aldundiak argazki berriak igo dituela GureGipuzkoa datu basera, guztira 20000 argazki inguru. Kutxaren fototeka eta Aranzadi Zientzi Elkartea dira argazkien jatorria eta aukera izan dut ikusteko badirela Astigarragako argazkiak. Beraz, hurrengo aldizkarian argazki horiek aztertuko ditut.

GureGipuzkoak abantaila handi bat du, erabilpen erraza eta web bidez guztiontzat eskuragarri izatearena. Atariaren helbidea da: <http://www.guregipuzkoa.net>, eta bertara jotzen badugu, hainbat bilaketa egiteko aukera ematen zaigu. Bilaketak egiteaz gain, Foru Aldundiak Creative Commons lizentziaren bitartez, herritarren eskuetan jartzen ditu hainbat argazki, bildumak antolatu, partekatu eta kudeatu ahal izateko. Baliabide hau guztiz interesgarria da Astigarragako argazkien bilduma antolatzeko, eta gure herriaren oroimen historiakoaren berreskuratze lanari ekiteko. Horretaz gain, Gipuzkoa gaitzat duten argazkiak ere igo ditzakegu besteekin partekatzeko.

Zergatik Astigarragako argazkiak Ojanguren eta Kochen bildumetan? Nor zen Indalecio Ojanguren? Eibarren 1887an jaioa, argazkilaria eta mendizalea izan zen. Bizitzan zehar argazki bilduma handia sortzeko aukera izan zuen: paisaiak, mendiak, baserriak, ermitak, eleizak, udaletxeak, hainbat eraikin, ohiturak,... 1910 eta 1920ko hamarkadetan batean eta bestean lanean ibili zen, eta garai hartako hainbat argitalpen eta aldizkari ilustratu zituen. 1972an hil zen eta 8000 argazkitik gora zituen bilduma utzi zigun, handik urtetara Gipuzkoako Foru Aldundiak erosiko zuena eta gaur egun GureGipuzkoa proiektuaren bitartez ezagutu ahal duguna.

Indalecio Ojanguren Karlos Elgezua, eibartar eskultorearen garaikoa izan zen, eta GureGipuzkoa bilduman Kirikiño, Ojanguren eta Elgezua, Astigarragan bizi izan zen eskultorearen argazkia aurkitu dugu. Horretaz gain, Ojangurenen bilduman Astigarragako hainbat argazki daude, 1915 eta 1949 urtetakoak. Horien artean, adierazgarria iruditu zait duela 50 urteko plazako argazki bat kale-garbitzaileak lanean ari direla azaltzen diguna.

Ojanguren, Kirikiño, Elgezua.

Karlos Elgezua eskultorea

Ojangurenen hurrengo belaunaldian Sigfrido Koch dugu. Donostian jaio zen 1936an. Familiatik zetorkion zaletasuna, aita eta ama aldeko osabak argazkilaria izan ziren. Gaztetan Europan zehar argazkigintza ikasteko aukera izan zuen. Euskal Herriko paisaia, herri, ohitura, pertsonaien... erretratuak utzi dizkigu, eta arrakasta handia izan dute hainbat erakundek argitaratu dituzten argazki liburu ederrek. Besteak beste, aipatu nahi nuke Kutzaren Verde izeneko liburua, 1996an argitaratua, bertan Murgia jauregiko bi argazki azaltzen baitira. GureGipuzkoan badira Kochek 1980ko hamarkadan Astigarragan eta sagardogintzaren inguruan egin zituen hamar bat argazki. Gainera GureGipuzkoak ematen digun aukera da argazkien inguruko informazioa osatzea, agian guk hainbat datu berri izan ditzakegu: lekua, pertsonaia, sagardotegiaren izena, etab. Modu horretan, gu guztion artean argazkiak dokumentatu ahal izango ditugu.

Sigfrido Kochen argazkia.

Trikitilaria. Sigfrido Kochen argazkia.

GureGipuzkoa izeneko atari honek, Astigarragako argazkiekin sare sozial bat sortzeko aukera ematen digu. Gutako bakoitzak bere argazkiak atarira igo eta hainbat jenderekin partekatzeko aukera ematen zaigu. Badituzue Astigarragako argazkiak? Aspaldikoak edo gure egunetakoak? GureGipuzkoara igotzen badituzue, zabalkunde handia izango dute eta **Astigarragako argazkien bilduma egin ahal izango dugu!**

DANTZARI TXIKI

ASTIGARRAGAN

Aurten, Astigar Dantza Taldearen 35. urteurrena dela eta, apirilaren azken igandean, hilak 25, herriko dantzari gaztetxoak izan genituen protagonista gure kaleetan zehar. Ez zen aspaldian antolatu horrelakorik gurean. Antiguoko Antiguotarrak dantza taldea eta Añorgako Arkaitz dantzariak izan ziren 2010eko gonbidatuak. Egun horretan 12 urte bitarteko haurrek ikasturte honetan talde ezberdinetan ikasi dituzten zenbait dantza ilusio handiz atera zituzten kalera. Gainera, Astigarragako dantza eskola aurten gonbidatua izan da Hernaniko eta Lezoko "dantzari txiki" festetara ere.

Goizeko 12etan hasita, Astigarragako bi talde eta Añorgako beste bi, Ergobia-ko plazatik atera ziren desfilean eta Antiguoko haurrak Astigarragako gainontzekoekin Foru Enparantzatik. Herri guztian zehar beren dantzak eskainiz ibili ziren Barandiaran plaza bitartean eta bertan talde guztien emanaldia egin zen. Dantzari txiki eta trebeak ikusi genituen ipurdi dantza, uztai dantza, Balkarlos-eko dantza, Belauntxingoa, uztai

txikien dantza, Bizkaiko txotxongiloa, makil txiki dantza, zinta dantza, eta arrantzaleen dantzak erakutsiz.

Astigar dantza taldeko dantzari ohiari, gaixotasun larri batek oso gazte eraman duenari, Maialen Mendiburu-ri eskaini genion saioa.

Herriko dantzariak, bisitariak gonbidatu zituzten beren etxeetan bazkaltzera eta arratsaldean ikuskizun berezi bat izan zuten festa bukatzeko. Hala ere, dantzari gazteak dantzarako gogoz geratu ziren eta ikuskizuna bukatu ondoren, Añorgako eta Astigarragako txistularien laguntzaz, plaza alaitu zuten.

"Dantzari-Txiki" festa honek aparte festetan egiten den Santio eguneko saioan, dantza-eskolako haurrek hartuko dute parte, urtero bezala, eta 35 urte guzti hauetan zehar dantzan ibilitako dantzariak ere arituko dira. Gaztetxoenetatik hasi eta jada 50 urte bete ditugunok ere izango dugu lekua bertan. Dantza eta txistuaren inguruan disfrutatu dugu festetako egun honetan, frontoian elkar-
tzen garen guztiok.

**Gure herriko ohituren zale garen taldea,
ASTIGAR TALDEA**

TXOTX !!!

Herriko bi semek 2006ko urtean sortutako doinu eta hitzak dira hauek, sagardoaren altxorra mantentzeagatik Astigarragako herritarrei eskainia. Miel Joxe Astarberena da doinua eta Pello Urreagak jarri dizkio hitzak.

Jaien atari moduan 2007 urtean egin zen emanaldian estreinatu zen, txistulariek jo eta bi dantzarik dantzatzuz, Maialen Mendiburuk eta Manex Alberdik, hain zuzen ere. Une horretan sagardo etxeari oparitu zitzaion musika eta kanta honen papera.

Astigarragako herritarrei sagardoaren altxorra mantentzeagatik

Txotx!!!

Doinua: MIEL JOXE ASTARBE HUARTE

Hitzak: PELLO URREAGA IRIZAR

Urtea: 2006

f Sa - ga - rra - re - kin lor - tzen dugu es - tu - tu on - do - ren ma - ma go - zo - a

an - tzi - na - tik gu - re, ar - ba - so - ek e - ra - ku - tsi - ta - ko - a - - -

mf U - pe - le - tan sar - tu - e - ta mi - kaz - ten zai - o go - zo - a on - do - ren txin - par -
U - pe - le - tik nahi ba - du - gu bo - ti - la - tik e - re - ber - din e - da - naz go - za

1. - 2. -
ta har - tu - ta ho - rra sa - gar - do - a E -
ge - ne - za - ke nahi du - gu - na - re - - - kin La -

p da - te - ak me - re - zi du e - da - ri go - xo - a bai - ta *f*
sai - tu zai - tez se - me - txo ba - da - kit neu - rri - a har - tzen

1. - 2. -
bai - na kon - tuz e - da - zu gehi - e - gi ga - be - rik - ai - ta - La ta.
pa - sa ga - be e - da - naz sa - gar - do - az dis - fru - ta - tzen.

f U - mo - rez gaz - te ta hel - du - ak, al - kar - tu gai - te - zen u - pel - te - gi - an

e - ta tra - go - a - ren au - rre - tik o - ihu - ka de - za - gun txotxi -

ROXARITO Zabalegi

URTEKO HERRI BIZITZAZ

KALDEREROEN KONPARTSA

Oso animatua ibili zen azkeneko urteetan bezala, jende askok parte hartuaz, geroz eta gehiagok. Gogoan izan zituzten ekitaldiaren bukaeran azken urte honetan galdu ditugun eta partaide izaten ziren lagunak:

“JOXAN” Joxan Salaberria,
“PITXI” Iñaki Ibarguren,
“SANSE” Bixente San Sebastián
eta “IMANOL” Imanol Olazabal.

MUSEOEN EGUNA

Sagardo etxean ospatu zen ekintza bereziekin, zestak egiteko tailerrarekin, bisita irekiekin... Baserriko tresna ezberdinak izan ziren ikusgai eta belar-meta prestatu zen zelaia apaintzeko. Gaur egun museorako geratu direla esango genuke, gutxi ikusten baitira jada.

AUPA ERREALA

Denon ahotan da egun hauetan eta zale guztiak indarra eman nahian dabilta. Gure herrian talde osoa izan da aurtengo txotx denboraldiaren irekieran, espero dezagun sagardoak indarra eman izana eta "primeran" jokatzeko ikustea hemendik aurrera.

LIZARDIKO LOREAK

Lizardi loreak izan dira aurtengo San Isidro jaia iragartzen zuen txartelaren protagonista.

Gurasoen bidea jarraitu dute gazteek eta beraien marka propioarekin arrakasta izan dute Pasarela Cibeles-en loreekin duten eskua erakutsiaz, eta saria ere irabaziaz!

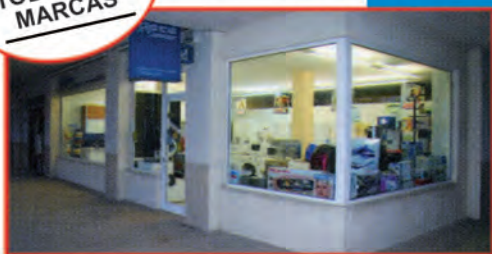
k u t x a

Ergobia pasealekua, 3 ASTIGARRAGA · Tel. 943 33 11 40
e-mail: masterargi@euskalnet.net

SE
REPARAN
TODAS LAS
MARCAS

Ezagutu gure
sukaldeak!!!

HORMIGOIZKO ESTRUKTURAK
Estructuras de hormigon armado
URBANIZAZIO ETA ZOLADURAK
Urbanizaciones y pavimentaciones
SANEAMENDU ETA UR HORNIDURAK
Saneamientos y abastecimientos de agua
IGELTSUGINTZA Albañilería

Paseo Txalaka, 4 - Barrio Ergobia
Telf. 943 55 06 99 / Fax 943 - 55 33 62
e-mail: ceyma@euskalnet.net
20115 ASTIGARRAGA - (Gipuzkoa)

Tximela^{SA}

www.tximela.com

Herriarrron

ahaleginez

lortutako

fruituak